



Evropská unie  
Evropský sociální fond  
Operační program Zaměstnanost

---

# EVALUACE INICIATIVY NA PODPORU ZAMĚSTNANOSTI MLADÝCH V ČR

## Youth Employment Initiative

### PRŮBĚŽNÁ ZPRÁVA

#### **Vypracovalo:**

Oddělení evaluací (802)

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha

#### **Kontaktní osoba:**

Ing. Monika Bauerová, [monika.bauerova@mpsv.cz](mailto:monika.bauerova@mpsv.cz)

Mgr. Tamara Zykanová, [tamara.zykanova@mpsv.cz](mailto:tamara.zykanova@mpsv.cz)

Mgr. Kristýna Čechová, [kristyna.cechova@mpsv.cz](mailto:kristyna.cechova@mpsv.cz)

Prosinec 2018

# Obsah

<b>MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ</b> .....	<b>4</b>
<b>EXECUTIVE SUMMARY</b> .....	<b>7</b>
<b>1 ÚVOD</b> .....	<b>8</b>
<b>2 KONTEXT EVALUOVANÝCH PROJEKTŮ</b> .....	<b>9</b>
2.1 Implementace YEI v České republice .....	12
<b>3 METODOLOGIE</b> .....	<b>16</b>
3.1 Kvalitativní šetření .....	16
3.2 Datové vstupy .....	17
3.3 Dotazníková šetření .....	17
<b>4 SOCIODEMOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY PODPOŘENÝCH OSOB</b> .....	<b>19</b>
4.1 Projekty ÚP .....	19
4.1.1 Struktura základního souboru (všechny podpořené osoby).....	19
4.1.2 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-před; D-po .....	20
4.1.3 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-6m.....	21
4.1.4 Reprezentativnost výběru respondentů u dotazníkových šetření ÚP ČR.....	21
4.2 Krajské projekty .....	21
4.2.1 Struktura základního souboru (všechny podpořené osoby).....	21
4.2.2 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-před/po.....	23
4.2.3 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-6m.....	23
4.2.4 Reprezentativnost výběru respondentů u dotazníkových šetření krajských projektů .....	23
4.2.5 Struktura respondentů kvalitativního šetření .....	24
4.3 Porovnání projektů ÚP a krajských projektů .....	24
4.4 Doplnující charakteristiky podpořených osob .....	26
4.5 Zaměření cílové skupiny .....	28
4.6 Situace podpořených osob na trhu práce při vstupu do projektu.....	29
4.7 Informovanost cílové skupiny o projektu .....	31
<b>5 PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY IMPLEMENTACE PROJEKTŮ YEI</b> .....	<b>33</b>
5.1 Situace podpořených osob na trhu práce při výstupu z projektu.....	33
5.2 Návrat podpořených osob do denního vzdělávání .....	36
5.3 Další přínosy projektů YEI .....	37
<b>6 NABÍDKY ZAMĚŠTNÁNÍ, VZDĚLÁVÁNÍ A STÁŽE</b> .....	<b>40</b>
6.1 Kvalita nabídek zaměstnání .....	40
6.2 Obdržení nabídky zaměstnání – struktura účastníků .....	40
6.3 Přijetí nabídky zaměstnání – struktura účastníků.....	41
6.4 Odhad indikátoru CR02 – 64200.....	42
<b>7 DLOUHODOBÉ VÝSLEDKY PROJEKTU</b> .....	<b>44</b>
7.1 Zaměstnání/OSVČ .....	44
7.2 Vzdělávání.....	45
7.3 Stáž.....	45

<b>8</b>	<b>HOSPODÁRNOST .....</b>	<b>46</b>
<b>9</b>	<b>ZÁVĚR A DOPORUČENÍ.....</b>	<b>50</b>
<b>10</b>	<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....</b>	<b>53</b>

## Manažerské shrnutí

Průběžná evaluace Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí (dále jen YEI) v ČR vznikla na základě požadavku Evropské Komise (EK), z něž plyne členským státům povinnost předložit evaluaci projektů YEI do konce roku 2018. Cílem průběžné evaluační zprávy je navázat na první zprávu koncipovanou jako ex-ante evaluace. Průběžná zpráva se primárně zaměřuje na vyhodnocení evaluačních otázek, které vychází ze společné metodiky k evaluaci YEI. Evaluace uvádí sociodemografické charakteristiky podpořených osob, popisuje situaci podpořených osob při výstupu z projektu i z dlouhodobějšího hlediska, zjišťuje nabídky zaměstnání, vzdělání a stáží, které podpořené osoby obdržely a zkoumá další výsledky intervence či procesu nastavení projektů.

Nezaměstnanost mladých lidí se od roku 2012, kdy byla implementace YEI připravována, významně snižovala ve většině států EU. Unijní míra nezaměstnanosti se pro věkovou kategorii 15-24 let snížila z 23,3 % (2012) na 16,8 % (2017). Česká republika byla v roce 2017 zemí s druhou nejnižší mírou nezaměstnanosti mladých lidí v této věkové kategorii. V České republice byly projekty YEI realizovány ve dvou krajích, v Ústeckém a Karlovarském. V roce 2017 využila ČR možnosti dané nařízením č. 1304/2013 o Evropském sociálním fondu, čl. 16. Omezená částka nepřesahující 10 % finančních prostředků v rámci YEI byla využita na podporu zaměstnanosti mladých lidí, kteří žijí mimo způsobilý region NUTS II Severozápad, a to konkrétně v Moravskoslezském kraji. Důvodem pro výběr Moravskoslezského kraje byla skutečnost, že míra nezaměstnanosti mladých lidí v tomto kraji klesá relativně nejpomaleji (z 20,9 % v roce 2012 na 11 % v roce 2017) a byla tak nejvyšší ze všech krajů v ČR. Ačkoliv se tedy situace obecně zlepšuje, region NUTS II Severozápad a Moravskoslezský kraj stále vykazují nejvyšší míru nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let ze všech regionů v ČR.

V období od začátku realizace projektů do října 2018 bylo v projektech YEI v Ústeckém a Karlovarském kraji podpořeno celkem 4375 osob. Charakteristiky osob vstupujících do projektů ÚP a do krajských projektů se od sebe v mnohém lišily. Na rozdíl od projektů ÚP bylo v krajských projektech vyrovnanější věkové zastoupení dílčích věkových kategorií. Zároveň byl mezi oběma typy realizátorů projektů výrazný rozdíl ve vzdělanostní struktuře podpořených osob. Zatímco u projektů ÚP převažovaly osoby se středoškolským vzděláním, u krajských projektů převažovaly osoby se základním vzděláním. Projekty ÚP se od krajských projektů lišily také v zastoupení jednotlivých typů znevýhodnění. Zatímco mezi osobami podpořenými Úřadem práce ČR (dále jen ÚP ČR) byly nejčastěji uváděny zdravotní postižení a jiné znevýhodnění, u krajských projektů podpořené osoby zdaleka nejčastěji uváděly, že jsou příslušníky menšiny.

V projektech ÚP i v krajských projektech se podařilo dobře zacílit na CS. Do krajských projektů vstupovali ve větší míře účastníci se základním vzděláním, dlouhodobě evidovaní na ÚP ČR, méně motivovaní, mající přidružené sociální problémy (zatížení exekucemi, záznam v trestním rejstříku), pocházející z vyloučených lokalit, žijící mimo systém podpory a mladiství do 18 let bez vzdělání. V projektech ÚP dominovala CS absolventů a uchazečů, která byla lépe vybavena pro projektové aktivity (měla menší problém s motivací, s učením atp.) a měla větší šanci na úspěšné absolvování projektových aktivit.

V náboru účastníků do projektu výzkumné šetření identifikovalo několik problematických oblastí. Za prvé docházelo k tzv. efektu mrtvé váhy, neboť do projektů vstupovali i ti, kteří by si zřejmě mohli zaměstnání najít sami a nevnímali bariéry pro uplatnění na trhu práce. Za druhé byla identifikována

skupina osob evidovaných na ÚP ČR, která měla pocit, že do projektu nevstupuje dobrovolně, což mohlo být způsobeno nepochopením informací, jež účastník před nebo při vstupu do projektu získal. Této skupině byla účast v projektu nabídnuta prostřednictvím individuálního akčního plánu. Cílové skupiny v krajských projektech i projektech ÚP se částečně překrývaly, což za současné pozitivní situace na trhu práce vytvářelo (potenciální) konkurenční tlak mezi projekty, vzhledem k tomu, že účastníci nesměli být ve více projektech zároveň.

Při výstupu z projektu mělo zaměstnání celkem 56 % respondentů. Dalších 10 % respondentů počítalo s tím, že během následujícího měsíce do práce nastoupí. Ačkoliv oba typy projektů poskytovaly účastníkům komplexní podporu, tak účastníci krajských projektů měli práci při výstupu z projektu méně často (48 %) než účastníci projektů ÚP (72 %). Tato skutečnost má patrně souvislost s rozdílnými charakteristikami osob vstupujících do krajských projektů a dále s častěji absolvovanou aktivitou dotované zaměstnání v projektech ÚP, která už sama o sobě znamená umístění podpořené osoby na trh práce. Celkově se jedná o 73 % respondentů, kteří měli, popř. budou mít stálou práci a/nebo plánuje návrat do vzdělávání.

47 % respondentů si myslí, že jim účast v projektu k nalezení práce určitě pomohla. Mezi respondenty rozdělenými podle typu realizátora je v hodnocení přínosu projektu statisticky významný rozdíl, přičemž respondenti z krajských projektů hodnotili pomoc projektu kladněji. Dle kvalitativního šetření lze odhadnout, že většina dotazovaných účastníků, kteří do projektů vstoupili, by v současné době velice nízké nezaměstnanosti našla zaměstnání i bez účasti na projektu. V mnoha případech by se však patrně jednalo o zaměstnání, které by neodpovídalo potřebám účastníků nebo představám o jejich budoucí práci. Podle realizátorů projektů jsou projekty právě proto nadále potřeba. Potřebnost trvá především u skupin osob, které nemají vzdělání nebo jsou vyřazené z evidence na ÚP ČR, čímž se dostávají do složitých sociálních problémů. Další skupinou jsou absolventi, kterých je stále dostatek v evidenci ÚP ČR bez ohledu na změnu na trhu práce.

Účastníci se až na výjimky shodně domnívali, že jim aktivity v rámci projektu poskytly řadu nových znalostí i dovedností. Posun je patrný zvláště u účastníků se základním vzděláním a dále u těch, kteří měli možnost projít svým prvním zaměstnáním. Výsledky kvalitativního šetření poukazují na to, že k rozvoji znalostí a dovedností u účastníků došlo především v důsledku absolvovaných rekvalifikací a odborných praxí. Účastníci shodně hodnotí projekt jako přínosný zvláště v rozšíření obzorů díky získaným poznatkům a informacím, pro nasměrování svého vlastního života a objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce. Projekt měl také pozitivní dopad na finanční situaci těch účastníků, kteří získali a udrželi si trvalé zaměstnání. Tyto osoby také hovořily o zlepšení jejich kvality života.

Evaluace hodnotila kvalitu nabídek, kterou uchazeči obdrželi při ukončení účasti v projektu. Nabídku zaměstnání, vzdělávání nebo stáže dostalo celkem 67 % respondentů, z čehož někteří dostali více typů nabídek najednou. Nabídku zaměstnání obdrželo 64 % respondentů, nabídku vzdělávání 11 % respondentů a nabídku stáže 3 % respondentů. Z hlediska charakteru nabídek byl respondentům v 87 % případů nabídnut hlavní pracovní poměr. Ostatní typy pracovního poměru byly zastoupeny minimálně. Z hlediska finančního ohodnocení však nabídky nebyly příliš kvalitní, pouze 14 % nabídek bylo nad 20 000 Kč/měsíčně. Skutečnost, zda účastník obdržel, či neobdržel nabídku zaměstnání, není statisticky závislá na jeho vzdělání, věku, pohlaví ani zdravotním postižení. Souvislost se však ukázala

ve vztahu k příslušnosti k menšině. Zatímco z příslušníků menšiny dostalo nabídku 50 %, z ostatních účastníků dostalo nabídku 74 %.

Z celkových 64 % respondentů, kteří dostali závaznou nabídku zaměstnání, z nich 73 % tuto nabídku přijalo. Přijetí nabídky zaměstnání výrazně souviselo s její kvalitou ve smyslu výše úvazku a mzdy. Nejčastěji byly přijímány nabídky na celý/téměř celý úvazek, kdy takovou nabídku přijalo 80 % účastníků. Z hlediska finančního ohodnocení byly pochopitelně více přijímány nabídky s vyšší nabízenou mzdou. Zatímco nabídku zaměstnání za alespoň 20 000 Kč/měsíc přijalo 93 % účastníků, tam, kde byla nabídnutá mzda do 20 000 Kč/měsíc, nabídku přijalo pouze 70 % účastníků. Nabídku zaměstnání také méně často přijímaly osoby se zdravotním postižením (36 %) na rozdíl od osob bez zdravotního postižení (75 %).

S časovým odstupem půl roku po výstupu z projektu bylo prostřednictvím dotazníkového šetření zjištěno, že v zaměstnání, ve vzdělávání nebo na pracovní stáži byli častěji respondenti s vyšším vzděláním. Mezi osobami, které měly půl roku po výstupu z projektu zaměstnání, jich bylo 64 % se základním vzděláním, 81 % se středoškolským vzděláním a 89 % s vysokoškolským vzděláním.

Na průběžnou zprávu bude navazovat závěrečná zpráva, která bude vyhodnocovat celkové přínosy intervence na základě kompletních dat. Komplexní vyhodnocení se také bude opírat o datové sestavy z IS ESF, u kterých v současné době stále probíhá vývoj.

## Executive summary

The ongoing evaluation of the implementation of Youth Employment Initiative (YEI) in the Czech Republic is based on the European Commission's requirement to present the member states' YEI evaluation reports by the end of 2018. This evaluation report develops findings from the ex-ante evaluation, and its main aim is to answer the evaluation questions which were formulated based on the Guidance on Evaluation of the Youth Employment Initiative. It contains an assessment of the socio-demographic characteristics of the YEI participants and evaluates their labor market situation immediately after completing the YEI. Moreover, this evaluation report investigates employment, education and training offers which participants received, and covers other intervention results as well as intervention implementation.

In the Czech Republic, the YEI is implemented in NUTS 2 region Northwest and since 2017 also in Moravian-Silesian region. Since 2012, which was the determining year for YEI regional coverage, the youth unemployment rate in these regions has decreased significantly. Nevertheless, in comparison with the rest of the Czech Republic, these regions are still dealing with the highest level of unemployment rates for the given target group (people below 25 years of age).

Until the end of October 2018, the YEI projects supported 4375 individuals. Their socio-demographic characteristics varied based on who implemented the project (either regional authorities or Employment Office authorities). Projects implemented by regional authorities supported relatively more participants with a primary level of education or belonging to a minority, while participants with disabilities were more frequent in Employment Office authorities' projects. Overall, YEI in the Czech Republic has been well targeted, while the regional authorities' projects have been able to target in greater extent also the most disadvantaged young people.

After leaving a project, 56 % of respondents were in employment. Another 10 % of respondents expected to start employment within the next month. Participants in Employment Office authorities' projects were more likely to have a job but less often believed that the project helped them to find a job. Interviews with project team members and participants confirm that project activities bring new skills and knowledge to participants. This finding is true especially for those with a lower level of education and those who had no prior working experience.

The situation of participants 6 months after leaving the project has also been assessed using a questionnaire. The results need to be interpreted with caution since the survey suffers from non-response bias, but the analysis shows that participants with higher educational attainment are more often in employment, education or internship.

Efficiency analysis confirmed that costs on participants in YEI projects are comparable with similar interventions in other regions.

As the YEI projects are still in implementation, the ongoing evaluation will be followed by ex-post evaluation based on full data. Moreover, the ex-post evaluation will also utilize administrative data from the information system IS ESF 2014+, which are not yet available due to the ongoing development of the system.

# 1 Úvod

Evaluace Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR vznikla na základě požadavku Evropské Komise (EK), jenž vyplývá z Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu, článku 19 - Monitorování a hodnocení. Průběžná evaluační zpráva navazuje na první evaluační zprávu, jež byla finalizována v prosinci roku 2015, ačkoliv v té době byla implementace projektů YEI v České republice ještě ve fázi přípravy. Termín výstupu vycházel z povinnosti předložit hodnocení YEI do konce roku 2015 a byl jednotný pro všechny členské státy. Z tohoto důvodu byla první evaluační zpráva koncipována jako ex-ante evaluace a věnovala se kontextu YEI, ověření nastavení intervenční logiky a popisu projektů, jež jsou v rámci této iniciativy realizovány.

Cílem průběžné zprávy je zhodnotit nastavení a dopady projektů YEI, především vyhodnotit jejich přispění ke zvýšení zaměstnanosti, zaměstnatelnosti a motivace mladých uchazečů o zaměstnání podpořených v těchto projektech. Zpráva se rovněž zabývá situací podpořených osob z dlouhodobého hlediska, konkrétně 6 měsíců od ukončení účasti v projektu.

Předmětem této evaluace je celkem 5 projektů, které jsou realizované dvěma typy příjemců – Úřadem práce ČR, prostřednictvím jeho krajských poboček a Krajskými úřady. Všechny evaluované projekty působí v Ústeckém a Karlovarském kraji, čili regionu, který se potýkal s nejvyšší nezaměstnaností mladých lidí v rámci ČR v době vyhlášení výzvy. Na základě vývoje trhu práce byla v říjnu 2017 vyhlášena nová výzva, do které přibyl mezi oprávněné žadatele Moravskoslezský kraj. Projekty realizované na základě této výzvy však nejsou předmětem průběžné evaluační zprávy. V době, kdy probíhalo terénní šetření, nebyla jejich realizace v dostatečně pokročilé fázi. Rozpočty těchto dvou projektů tvoří jen necelá 4 % z celkového objemu finančních prostředků vynaložených na projekty YEI, a tak by jejich nezahrnutí nemělo mít zásadní vliv na závěry této zprávy.

Termín finalizace Průběžné evaluační zprávy vyplývá z výše uvedeného nařízení a je stanoven na 31. 12. 2018. Vzhledem k prodloužení realizace projektů nemůže ani tato zpráva vyhodnotit projekty YEI uceleně a pracuje jen s omezeným množstvím dat a informací. Komplexní vyhodnocení bude rovněž možné až po dostupnosti datových sestav z IS ESF, u kterých však stále probíhá vývoj. Nejen z tohoto důvodu je plánovaná závěrečná zpráva, která bude vyhodnocovat přínosy intervence na základě kompletních dat a umožní sledovat dlouhodobou situaci podpořených osob na trhu práce.



## 2 Kontext evaluovaných projektů

Mladí lidé jsou z pohledu pracovního trhu jednou z nejhůře postavených skupin, přičemž jedním z hlavních důvodů jejich horší integrace na trh práce jsou jejich omezené pracovní zkušenosti. Nezaměstnanost v mladém věku má velký vliv na celoživotní příjem a v neposlední řadě také na schopnost udržet si stabilní zaměstnání, protože tito jedinci ztrácejí důvěru v celý systém pracovního trhu, a tak i motivaci být na tomto trhu aktivní. V důsledku toho nehledají aktivně zaměstnání, nestudují, ani nejsou v žádné přípravě na povolání. Pokud dříve získali pracovní kompetence a dovednosti, rychle je ztrácí a dochází k marnění potenciálu této cílové skupiny (dále CS). Tito lidé jsou pak v budoucnu více ohroženi nezaměstnaností, mají nižší výdělků a menší chuť založit rodinu. Nízké sociální postavení a ohrožení chudobou se pak přenáší na další generaci a představuje tak dlouhodobý a závažný sociální problém.<sup>1</sup>

Na nepříznivou situaci mladých osob se EU rozhodla reagovat vytvořením Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí<sup>2</sup>, v rámci níž vyčlenila 6,4 miliard eur na komplexní opatření boje proti nezaměstnanosti mladých lidí.<sup>3</sup> V pozadí stála snaha celkově zlepšit situaci mladých osob na trhu práce, a to především prostřednictvím zvýšení finanční podpory v rámci stávajících zdrojů v EU. Iniciativa YEI je zacílena zejména na mladé lidi bez zaměstnání, studia či profesní přípravy, přičemž není rozhodující, zda jsou vedeni v evidenci ÚP ČR či ne (tzv. kategorie NEET; „Not in Employment, Education or Training“, dále pouze NEET). Zaměřena je na nejhůře postižené regiony NUTS 2, v nichž v roce 2012 převyšovala míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let 25 %. V roce 2017 byly dodatečně zahrnuty regiony, kde nezaměstnanost mladých osob přesáhla 25 % i v roce 2016. Pro Českou republiku byla vyčleněna alokace ve výši přibližně 0,8 mld. Kč, tj. cca 0,35 % celkové sumy pro všechny způsobilé regiony.

V roce 2012 dosahovala specifická míra nezaměstnanosti u sledované věkové skupiny v Evropské unii 23,3 %, v České republice 19,5 %. Jediným regionem NUTS 2 v České republice způsobilým pro podporu v rámci YEI byl tak region Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj), kde míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let dosáhla v referenčním roce hodnoty 28,2 %. Ačkoliv samotná YEI je zaměřena na osoby ve věku 15-24 let, v České republice byla CS pro realizaci intervence rozšířena o osoby ve věku 25-29 let. V této věkové kategorii ve sledovaném regionu a období sice specifická míra nezaměstnanosti nedosáhla 25 %, avšak určení způsobilosti regionu se vztahuje k věkové skupině 15-24 let. V rozhodném období dosahovala míra nezaměstnanosti v kategorii 25-29 let v regionu Severozápad 16,4 %, což je stále nejvíce v porovnání s ostatními

---

<sup>1</sup> Převzato z interní ex-ante evaluace „Evaluace iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR“ a z interního zdroje „Kvalitativní šetření projektů YEI - závěrečná zpráva“.

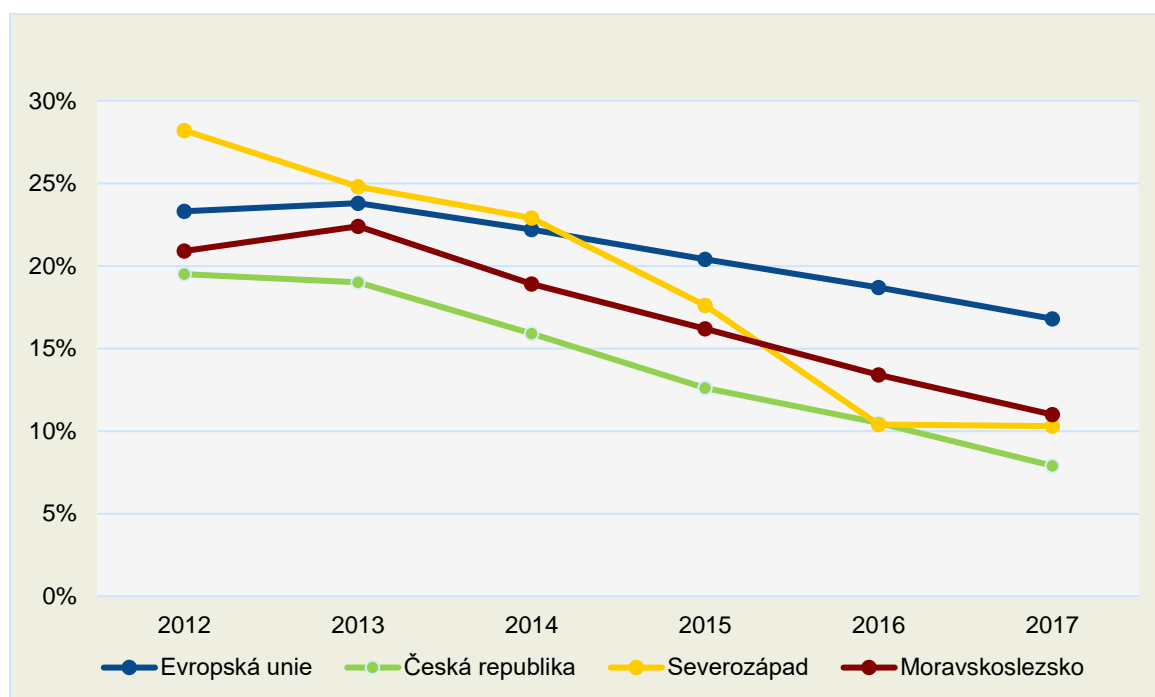
<sup>2</sup> Iniciativa YEI byla přijata Evropskou radou v únoru 2013.

<sup>3</sup> Původní rozpočet 6,4 miliardy eur navrhla Komise vzhledem k přetrvávající vysoké míře nezaměstnanosti mladých lidí v září 2016 navýšit. V červnu 2017 se Rada a Parlament dohodly na navýšení rozpočtu iniciativy ve způsobilých členských státech o 2,4 miliardy eur. Z celkového rozpočtu ve výši 8,8 miliardy eur pocházejí 4,4 miliardy ze samostatné rozpočtové položky vyčleněné pro YEI. Druhá polovina pochází z vnitrostátních prostředků ESF a členské státy ji pak navyšují o vlastní finanční zdroje. (Převzato z: „Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI)“.

regiony ČR. Důvodem zahrnutí osob do 29 let je snaha, aby na podporu z YEI dosáhli také absolventi vysokých škol, kteří své studium často ukončují právě v tomto věku.<sup>4</sup>

Se svojí mírou nezaměstnanosti mladých lidí se region Severozápad řadí k nejméně problematickým z podporovaných evropských regionů, na druhou stranu dlouhodobě vykazoval výrazně nejvyšší nezaměstnanost mladých v rámci ČR. Zároveň se oba kraje tvořící tento region - Ústecký a Karlovarský - potýkají s celou řadou socio-ekonomických problémů jako je např. nízká úroveň vzdělání nebo nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na pracovním trhu. Nařízení o ESF umožňuje využít část prostředků YEI, nepřesahující 10 % její celkové alokace, v sub-regionu s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí, který nepatří mezi způsobilé regiony YEI. V roce 2017 ČR této možnosti využila a rozšířila podporu YEI rovněž na Moravskoslezský kraj, ve kterém přes setrvalý pokles dosahovala míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v tomto roce 11 %, což bylo nejvíce ze všech regionů v ČR. Na grafu 1 je zachycen vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob od roku 2012 do roku 2017 ve dvou zmíněných regionech v porovnání s vývojem v celé České republice a Evropské unii. Od roku 2016 se region Severozápad potýká s nižší mírou nezaměstnanosti mladých osob než Moravskoslezsko, stále je však její úroveň vyšší než platí pro danou věkovou kategorii v rámci celé ČR. Graf 1 dále ukazuje obecně klesající míru nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15-24 let z pohledu celé EU.

Graf 1: Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v letech 2012-2017 v EU, ČR a regionech Severozápad a Moravskoslezsko, v %



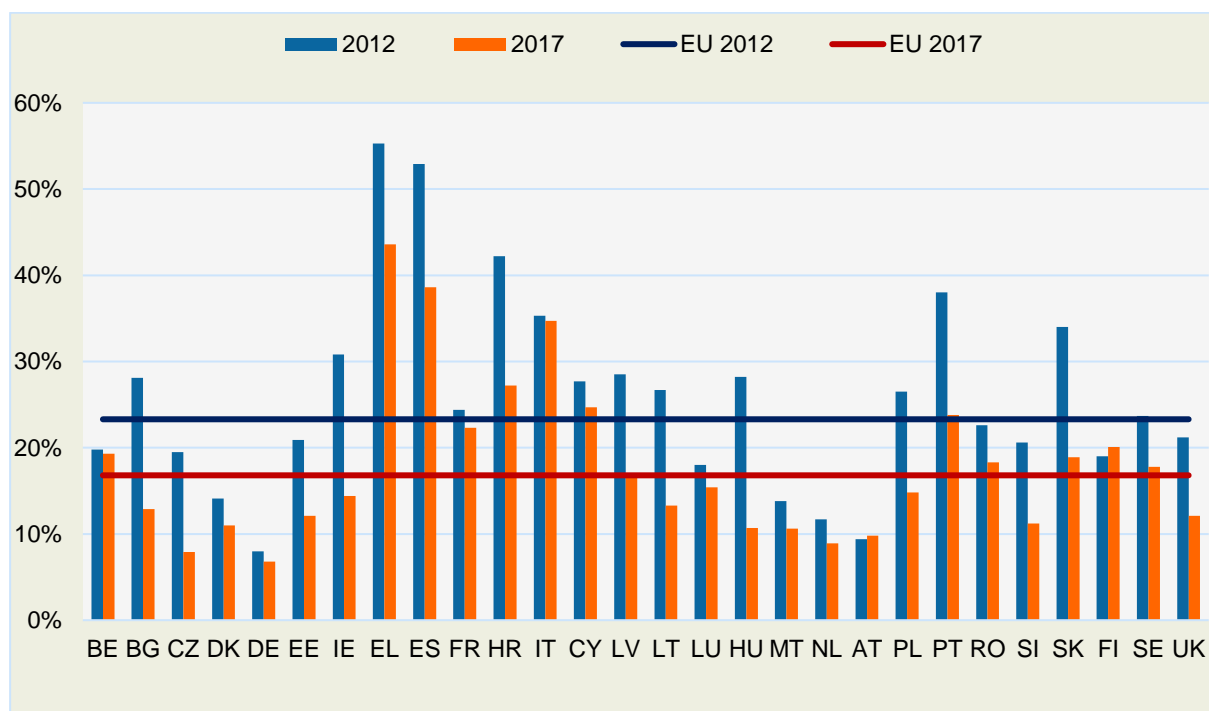
Zdroj: Eurostat, dataset Youth unemployment rate by sex and NUTS 2 regions

<sup>4</sup> Eurostat, dataset Unemployment by sex and age; dataset Youth unemployment rate by sex and NUTS 2 regions

Nezaměstnanost mladých lidí ve věku 15-24 let v Evropě nejvíce zasáhla jižní státy (Řecko, Španělsko), kde specifická míra nezaměstnanosti těchto osob dosahovala v roce 2012 více než 50 %. Naopak nejnižší specifickou mírou nezaměstnanosti mladých osob disponovalo v uvedeném období Německo (v roce 2012 to bylo 8 %). V České republice, jak již bylo výše popsáno, byla v roce 2012 míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let 19,5 %, čímž se zařadila mezi státy EU s nižší úrovní nezaměstnanosti.

V následujících letech se situace významně zlepšovala ve většině států EU. Nezaměstnanost mladých ve věku 15-24 let klesla v roce 2017 téměř u všech členských zemí. Unijní míra nezaměstnanosti se pro tuto věkovou skupinu snížila z 23,3 % (2012) na 16,8 % (2017). Nejvíce se od úrovně nezaměstnanosti mladých lidí EU v roce 2017 odlišovalo stále Řecko (43,6 %) a dále Španělsko (38,6 %). Česká republika byla se 7,9 % zemí s druhou nejnižší mírou nezaměstnanosti mladých lidí v dané věkové kategorii. Nejlépe si vedlo Německo, které mělo míru nezaměstnanosti v této kategorii 6,8 %. V grafu 2 je sledována míra nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15-24 let za rok 2012, kdy byla Iniciativa připravována, a rok 2017, kdy již byla v plné realizaci.

Graf 2: Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v EU a členských zemích, 2012 a 2017, v %



Zdroj: Eurostat, dataset Unemployment by sex and age

## 2.1 Implementace YEI v České republice

Implementaci YEI byla vyhrazena v Operačním programu zaměstnanost samostatná investiční priorita 1.5 se specifickým cílem „Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých lidí, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělání nebo v profesní přípravě.“. V rámci této investiční priority byly vyhlášeny tři výzvy, jejichž seznam a základní charakteristiky jsou uvedeny v tabulce 1.

Ve všech třech výzvách je CS omezena věkem. Projektů se mohou účastnit osoby mladší 30 let. CS je dále definována jako mladí lidé, *“kteří nejsou zaměstnaní, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě, žijící ve způsobilém regionu, kteří jsou nezaměstnaní nebo neaktivní (včetně dlouhodobě nezaměstnaných nezávisle na tom, zda jsou registrováni na Úřadu práce ČR jako uchazeči o zaměstnání či nikoli”*. U dvou výzev určených pro kraje je zároveň specifikováno, že přednost má být dána osobám, které nejsou evidovanými uchazeči o zaměstnání, ale jsou CS IP 1.5.

Tabulka 1: Základní charakteristiky vyhlášených výzev YEI

Číslo výzvy	Název výzvy	Fin. Alokace (mil. Kč)	Typ příjemce	Počet projektů
03_15_003	Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže pro region NUTS Severozápad v Ústeckém a Karlovarském kraji	639	ÚP ČR	2
03_15_116	Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže pro region NUTS II Severozápad - kraje	160	Ústecký a Karlovarský kraj	3
03_18_091	Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže pro regiony NUTS II Severozápad a NUTS II Moravskoslezsko - kraje	70	Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj	2

Projekty Iniciativy jsou v České republice realizovány ve třech krajích, v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském. Moravskoslezský kraj byl mezi oprávněné žadatele dodán až ve výzvě 03\_18\_091, která byla vyhlášena v říjnu 2017, na základě vývoje trhu práce. Projekty, předkládané v této výzvě, zahájily realizaci až v polovině roku 2018, viz tabulka 2.

Tabulka 2: Základní charakteristiky projektů YEI

Název projektu CZ	Rozpočet (v Kč)	Realizátor	Výzva	Zahájení	Ukončení
Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Karlovarském kraji	141 911 666	Úřad práce ČR	03_15_003	12.2015	05.2019
Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Ústeckém kraji	497 447 592	Úřad práce ČR	03_15_003	11.2015	07.2019
Nestůj a pojď II	35 476 949	Karlovarský kraj	03_15_116	05.2016	12.2018
Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínska a Šluknovského výběžku - CESTA	23 683 116	Ústecký kraj	03_15_116	06.2016	12.2018
Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji - TRANSFER	99 378 865	Ústecký kraj	03_15_116	06.2016	12.2018
Změna je cesta	9 999 000	Ústecký kraj	03_18_091	05.2018	10.2019
Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže v MSK	23 052 494	Moravskoslezský kraj	03_18_091	07.2018	10.2019

Z hlediska zahrnutých aktivit se evaluované projekty mezi sebou v různé míře liší. Obecně se ale jedná o projekty, jejichž cílem je poskytnout komplexní a pokud možno individuální podporu. Projekty realizované krajskými pobočkami Úřadů práce (Iniciativa Karlovarského kraje a Iniciativa Ústeckého kraje, dále souhrnně „projekty ÚP“) jsou zaměřeny zejména na zvyšování kvalifikace a získávání praxe, jedná se o aktivity zaměřené na zvýšení možnosti uplatnění na trhu práce. Už na základě objemu jednotlivých rozpočtů znázorněných v tabulce 2 je patrné, že jsou projekty ÚP zacíleny na větší počet osob. Naopak krajské projekty jsou menšího rozsahu a z hlediska uplatnění na trhu práce se zaměřují především na složitější CS. V těchto projektech se častěji jedná o ekonomicky neaktivní osoby, kterým je potřeba poskytovat daleko intenzivnější pomoc.

Vzhledem k charakteru YEI projekty zahrnují i relativně méně běžné aktivity. Projekty ÚP obsahují aktivity, jako jsou např. podpora návratu do denního vzdělávání nebo stáž v zahraničí. Krajské projekty navíc zařazují např. aktivity podporující vlastní podnikání či individuální koučink. Pro všechny projekty je společný individuální přístup k účastníkům a zohledňování regionálních charakteristik. Níže jsou uvedeny základní informace o projektech, tak jak byly popsány v projektových žádostech.

### **Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Ústeckém kraji**

Jedním z cílů projektu je motivovat účastníky k prohloubení odborných znalostí a pracovních dovedností potřebných k výkonu pracovních činností požadovaných trhem práce. Projekt nabízí motivačně-vzdělávací část a možnost rekvalifikace. Projekt je dále zaměřen na podporu pracovních návyků a zkušeností v rámci nástrojů Práce na zkoušku a Odborné praxe pro mladé do 30 let, včetně možnosti mentoringu. Vhodným kandidátům je nabídnuta možnost Stáže do zahraničí, s možností předchozí jazykové přípravy.

Účastníkům, kteří předčasně ukončili vzdělávací proces, projekt poskytuje podporu pro návrat do škol, kde pak mohou získat potřebné vzdělání, a tím zvýšit svoji šanci na získání vhodného zaměstnání. Těmto účastníkům projekt nabízí pomoc při hledání vhodné školy a nutnou podporu při studiu.

Aktivity realizované projektem:

Poradenské aktivity
Motivační aktivity
Rekvalifikace
Podpora pracovních návyků a zkušeností
Stáže do zahraničí
Návrat do vzdělávání

### **Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Karlovarském kraji**

Jedním z cílů projektu je definovat potřeby klienta a nabídkou vhodných na sebe navazujících aktivit odstranit bariéry nezaměstnané mládeže a pomoci jim vstoupit na trh práce. Projekt nabízí motivačně-vzdělávací část a možnost rekvalifikace. Projekt je dále zaměřen na podporu pracovních návyků a zkušeností v rámci nástrojů Práce na zkoušku, Odborné praxe pro mladé do 30 let včetně mentoringu a Stáží v zahraničí (pracovní pobyt v zahraničí s předchozí jazykovou přípravou).

V souvislosti s problematickou skupinou osob se základním vzděláním se projekt zaměřuje i na osoby s nedokončeným středoškolským vzděláním a přináší pro ně nástroj Podpora návratu do vzdělávání. Účastníci s neúplným vzděláním jsou motivováni k dokončení vzdělání opětovným zahájením přípravy na budoucí povolání, dochází k zapojení škol a vzdělávacích zařízení do širší spolupráce směřující k zefektivnění vzdělávacího systému ve vztahu k potřebám pracovního trhu.

Aktivity realizované projektem:

Poradenské aktivity
Motivační aktivity
Rekvalifikace
Podpora pracovních návyků a zprostředkování zaměstnání
Stáže do zahraničí
Podpora návratu do vzdělávání

### **Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji – TRANSFER**

Projekt se soustředí na mladé lidi do 29 let věku, kteří jsou neaktivní, nejsou součástí trhu práce, či nejsou aktivně zapojeni do systému formálního či neformálního vzdělávání. U podpořených osob by mělo dojít k zisku pracovních zkušeností, zvýšení motivace, dovedností, znalostí, lepšího přehledu o současném trhu práce či znovunastartování jejich osobního růstu. V neposlední řadě by mělo dojít i k posílení podnikatelských kompetencí CS.

Aktivity realizované projektem:

Poradenská činnost
Poradenský program "Nová perspektiva"
Poradenský program "Ze školy do podnikání"
Program individuálního koučinku
Odborné a rekvalifikační vzdělávání
Poradenský program Motivace do práce
Poradenský program Team
Zprostředkování zaměstnání

### **Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčína a Šluknovského výběžku – CESTA**

Projekt řeší zejména místní regionální specifika mikroregionu Děčína při péči o CS. Je realizován v regionálním partnerství Úřadu práce ČR, škol, místních samospráv a neziskového sektoru. Realizace klíčových aktivit projektu rozvíjí specifické dovednosti CS, podporuje jejich zkušenosti s regionálními zaměstnavateli, umožňuje jim výkon zaměstnání v režimu generační spolupráce metodou face to face, rozvíjí jejich pracovní zkušenosti postupnou na sebe navazující formou (krátkodobá praktika, zkrácené pracovní úvazky a následné plné úvazky). Absolvováním poradenského programu Kariéra a Podnikatelské vzdělávání CS získává potřebné informace o volbě své vzdělávací dráhy, výběru vhodné

pracovní pozice, zamezení nevhodného kariérového rozhodování a v neposlední řadě část CS podnikatelské kompetence.

Aktivity realizované projektem:

Modulový poradenský program – PODPORA
Individuální poradenský program – KARIÉRA
Program individuálního koučinku pro vybrané zástupce CS
Program "Podnikatelské vzdělávání"
Odborné vzdělávání a rekvalifikace
Program "Příprava na práci"
Program "Dáváme práci"

### **Nestůj a pojd' II**

*Nestůj a pojd' II* navazuje na projekt *Nestůj a pojd' I*, který skončil 31. 10. 2015. Projekt se soustředí na cílené poradenství a asistence při zprostředkování pracovního uplatnění, efektivní rekvalifikace či doplňující vzdělání potřebné pro uplatnění na trhu práce a vytváření nových pracovních míst. Oproti projektům ÚP obsahuje aktivity více zaměřené na poradenství, profilaci účastníků projektu a jejich motivaci.

Aktivity realizované projektem:

Individuální poradenství
Motivační a komunikační kurz
Pracovní a bilanční diagnostiky
Rekvalifikační a vzdělávací aktivity pro CS
Vytvoření nových pracovních míst pro CS a zprostředkování zaměstnání
Osobní koučink
Assessment centrum
Vzdělávací program "Na to mám"
Získávání profesních kvalifikací
Program "Rozjed' byznys"
Veletrhy pracovních příležitostí
Jazykový kurz Profesní němčina

## 3 Metodologie

Evaluační zpráva byla zpracována na základě několika zdrojů dat. Pro popsání kontextu byly použity především ex-ante evaluační zpráva „Evaluace iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR“ z roku 2016 a dokumenty popisující parametry intervence. Tyto zdroje jsou vždy na relevantních místech uvedeny v citacích. Pro samotné vyhodnocení intervence byla použita data z Úřadu práce ČR a dále data z dotazníkových šetření realizovaných mezi účastníky projektu (souhrnně kvantitativní data). Pro doplnění kontextových informací bylo použito kvalitativní šetření „Kvalitativní šetření projektů YEI - závěrečná zpráva“ zajištěné externím dodavatelem v průběhu roku 2018.

V rámci analytické části byly pro popis cílové skupiny a jejích vnitřních vazeb použity standardní statistické metody testování podobnosti, resp. odlišnosti dvou souborů. Konkrétně se jednalo o  $\chi^2$  test (chi-kvadrát test) ve variantách pro testování a) hlavního souboru a podsouboru a b) dvou nezávislých souborů a dále Fisherův exaktní test. U relevantních hodnot je vždy uvedena míra statistické významnosti (p-hodnota).

### 3.1 Kvalitativní šetření

Kvalitativní šetření evaluace projektů YEI bylo realizováno dílčí veřejnou zakázkou, ve které uspěla nabídka společnosti INESAN, s.r.o. Šetření probíhalo od července do listopadu 2018 a zahrnovalo rozhovory se dvěma skupinami respondentů. Zaměřovalo se na vyhodnocení dopadu projektů na podpořené osoby a rovněž na vyhodnocení postojů realizátorů k průběhu a realizaci projektů. Celkový metodologický přístup kombinoval práci s existujícími daty a informacemi (desk research) se sběrem primárních dat s cílem provést explorační šetření mezi účastníky a realizátory projektů. Zacíleno bylo především na zjištění potřeb, postojů, preferencí a názorů či způsobu rozhodování těchto osob. Technikami, jejichž prostřednictvím byly získávány primární informace, jsou individuální hloubkové rozhovory (IHI) a fokusní skupiny (FG). Celkem bylo provedeno 45 individuálních hloubkových rozhovorů, z toho 30 s účastníky projektů a 15 s realizátory projektů.

Tabulka 3: Přehled počtu realizovaných IHI v jednotlivých projektech

Projekt	Počet IHI účastníků	Počet IHI realizátoři
Iniciativa v Ústeckém kraji	7	5
Iniciativa v Karlovarském kraji	8	4
TRANSFER	5	2
CESTA	5	2
Nestůj a pojď II.	5	2
CELKEM	30	15

Dále byly realizovány celkem čtyři fokusní skupiny s účastníky projektů Iniciativa. Dvě fokusní skupiny byly realizovány s účastníky projektu Iniciativa v Ústeckém kraji, dvě pak s účastníky projektu Iniciativa v Karlovarském kraji.



Tabulka 4: Přehled počtu realizovaných FG v jednotlivých projektech

Projekt	Počet účastníků 1. FG	Počet účastníků 2. FG
Iniciativa v Ústeckém kraji	3	5
Iniciativa v Karlovarském kraji	4	4
CELKEM	7	9

### 3.2 Datové vstupy

Ke zpracování kvantitativní části této evaluace bylo využito více zdrojů dat. Údaje o všech podpořených osobách byly poskytnuty realizátory projektů, tedy krajskými pobočkami Úřadu práce v Ústí nad Labem a Karlových Varech a dále Krajským úřadem Ústeckého kraje (projekty Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji – *TRANSFER* a Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínska a Šluknovského výběžku – *CESTA*) a Krajským úřadem Karlovarského kraje (projekt *Nestůj a pojed' II*). V rámci této sady dat obdržel zpracovatel evaluace ke každému projektu anonymizované základní sociodemografické údaje (pohlaví, věk, vzdělání a typ znevýhodnění).

Podrobnější informace o rodinné situaci, složení domácnosti, socioekonomické situaci, průběhu účasti v projektu a jeho výsledcích byly získány pomocí dotazníkových šetření (viz dále).

Individuální anonymizované údaje o průběžném zařazení na trh práce, které umožňují analyzovat pracovní zařazení všech podpořených osob ve vztahu k různým fázím projektu, poskytuje informační systém ESF (IS ESF), nicméně v době zpracování evaluace ještě nebyla dostupná funkcionality umožňující tato data generovat. Předpokládá se, že v rámci rozvoje IS ESF bude tato funkcionality dostupná v průběhu první poloviny roku 2019 a související části evaluace, pro něž je tento typ údajů nezbytný, budou zpracovány poté.

### 3.3 Dotazníková šetření

V rámci evaluace projektu YEI bylo realizováno několik dotazníkových šetření na vzorku podpořených osob, která měla za cíl poskytnout podrobnější informace, které jsou nezbytné pro vyhodnocení požadovaných evaluačních otázek. Cílem bylo pomocí dotazníků získat informace o průběhu projektů a jejich vlivu na pracovní uplatnění účastníků, případně o dalších perspektivách účastníků. Vzhledem k tomu, že CS a aktivity projektů, které realizovaly pobočky ÚP ČR a KÚ se mezi sebou lišily, byly vytvořeny 2 sady dotazníků, tak aby odpovídaly charakteru a možnostem kontaktování respondentů.

Pro získání informací o bezprostředním dopadu projektu ve vztahu k situaci při vstupu do projektu byly pro osoby podpořené ÚP ČR vyhotoveny 2 dotazníky, z nichž jeden mapoval situaci při vstupu do projektu (D-před), zatímco druhý mapoval situaci bezprostředně po skončení projektu (D-po). Data z těchto dvou dotazníků byla u každého respondenta propojena pomocí plně anonymního kódu, který pro tento účel respondent sám vytvořil. Pomocí uvedeného kódu se podařilo propojit 109 dotazníků. U tohoto počtu osob podpořených ÚP ČR tedy jsou k dispozici souhrnné údaje o situaci při vstupu do projektu a bezprostředně po ukončení účasti. Osoby, které se účastnily krajských projektů, vyplňovaly v této fázi pouze jeden dotazník, který postupně zachycoval obě situace, při vstupu a po

ukončení účasti v projektu (D-před/po). Odlišný přístup byl zvolen vzhledem k obtížnější dostupnosti této CS.

Celkově v D-po odpovědělo 289 osob, ale pouze 109 dotazníků se pomocí unikátního kódu podařilo propojit s dotazníky D-před. V evaluaci se dále pracuje pouze s těmito propojenými dotazníky. Ke zbylým 180 dotazníkům nebude z důvodu nedostatečné úplnosti údajů přihlíženo.

Obě skupiny respondentů pak byly osloveny pro vyplnění dotazníku mapujícího situaci 6 měsíců po skončení účasti v projektu (D-6m).

Pro snazší orientaci v textu byly dotazníky označeny unikátními kódy. Přehled těchto kódů, vč. počtu respondentů v jednotlivých fázích šetření jsou uvedeny v tabulce 5. Navíc byl zaveden kód P-před/po (porovnání), který souhrnně označuje všechny osoby, pro které jsou k dispozici jak informace z dotazníku při vstupu, tak z dotazníku bezprostředně po ukončení účasti v projektu, a je u nich tedy možné porovnání těchto dvou stavů.

V případě všech dotazníků byla snaha oslovit všechny osoby, které se v době realizace evaluace projektů zúčastnily, byly na ně dostupné kontaktní údaje a zároveň jejich situace ve vztahu k projektu odpovídala typu dotazníku (při vstupu do projektu, po ukončení účasti, 6 měsíců po ukončení účasti). Průběžné oslovování účastníků pro vyplnění dotazníků zajišťovali realizátoři projektu.

Aby bylo možné posoudit, do jaké míry byla finální skladba respondentů dotazníkových šetření reprezentativní, je třeba porovnat sociodemografické charakteristiky těchto respondentů s charakteristikami všech osob podpořených projektem a k případným rozdílům těchto souborů přihlížet při interpretaci výsledků.

Tabulka 5: Počty účastníků projektů a respondentů dotazníkových šetření

	<b>Základní soubor (všechny podpořené osoby)</b>	<b>D-před; D-po</b>	<b>D-před/po</b>	<b>D-6m</b>	<b>P-před/po</b>
Projekty Úřadu práce ČR	3210	1678; 109 <sup>5</sup>	-	317	109
Projekty Krajských úřadů	1165	-	210	103	210
Celkem	4375	-	-	420	319

<sup>5</sup> Celkově v D-po odpovědělo 289 osob, ale pouze 109 dotazníků se pomocí unikátního kódu podařilo propojit s dotazníky D-před.

## 4 Sociodemografické charakteristiky podpořených osob

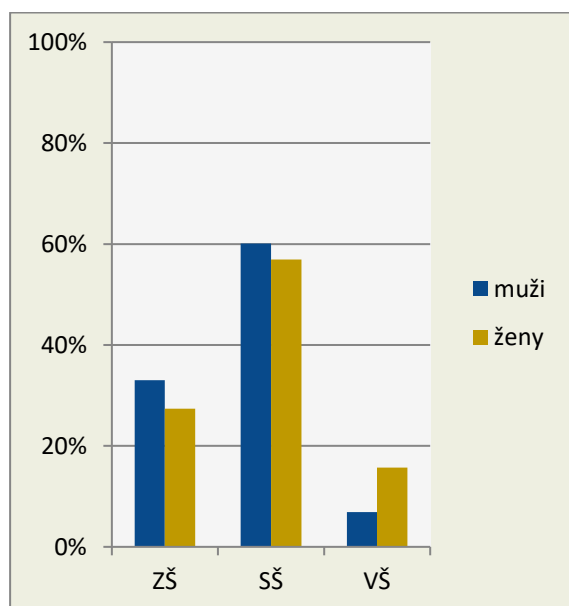
V období XI/2015 - X/2018 bylo v projektech YEI v Ústeckém a Karlovarském kraji **podpořeno celkem 4375 osob**. Vzhledem k tomu, že charakteristiky osob vstupujících do projektů ÚP a do krajských projektů se v mnohém lišily, považujeme za vhodné obě skupiny popsat zvlášť a ve větší části analýzy k nim přistupovat odděleně. Kvantitativní analýza je vhodně doplněna o zjištění z kvalitativního šetření.

### 4.1 Projekty ÚP

#### 4.1.1 Struktura základního souboru (všechny podpořené osoby)

Projektů YEI realizovaných ÚP ČR se ve sledovaném období účastnilo celkem 3210 osob, z nichž přibližně polovina byly ženy (48 %). Z hlediska věku bylo 56 % osob v kategorii 20-24 let, další čtvrtina (24 %) v kategorii 25-29 let. V nejmladší kategorii 15-19 let bylo 20 % osob. Zastoupení jednotlivých věkových kategorií se mezi muži a ženami statisticky nelišilo. Jiná situace byla v oblasti dosaženého vzdělání, **kdy mezi ženami bylo více vysokoškolsky vzdělaných než mezi muži** (16 % vs. 7 %) a naopak byly oproti mužům méně zastoupeny ženy se středním (57 % vs. 60 %) a základním vzděláním, případně bez vzdělání (27 % vs. 33 %), (p-hodnota = 0,000), viz graf 3.

Graf 3: Vzdělanostní struktura podle pohlaví, projekty ÚP, v %



Zdroj: Úřad práce ČR

Při vstupu osoby do projektu se jako jedna z charakteristik zjišťuje také to, zda podpořená osoba má nějaké znevýhodnění, případně jakého typu toto znevýhodnění je. Z osob, které se zúčastnily projektů ÚP, deklarovalo přibližně 20 % alespoň jeden z typů znevýhodnění. 8 % osob uvedlo, že má zdravotní postižení, necelá 2 % uvedla, že jsou migranti, cizinci nebo příslušníci nějaké menšiny (dále jen příslušníci menšiny) a dalších 9 % osob uvedlo, že má jiný typ znevýhodnění, případně kombinaci výše uvedených. Ačkoliv CS projektu YEI jsou výhradně mladí lidé ve věku 15-29 let, data ukázala signifikantní rozdíly v deklarovaných typech znevýhodnění mezi podrobnějšími věkovými kategoriemi

(15-19, 20-24 a 25-29 let). Osoby v nejmladší věkové skupině nejčastěji uváděly jiný typ znevýhodnění a také to, že jsou příslušníci menšiny. S přibývajícím věkem rostl podíl osob, které uváděly zdravotní postižení (viz tabulka 6).

Dále se ukázalo, že alespoň jedno znevýhodnění uvádějí častěji muži (21 %) než ženy (17 %) a osoby s nižším vzděláním (25 % mezi osobami se ZŠ, 17 % u SŠ a 12 % u VŠ), přičemž všechny tyto rozdíly jsou statisticky významné (p-hodnota = 0,008 u pohlaví, resp. 0,000 u vzdělání).

Tabulka 6: Typy znevýhodnění podle věku, v %

	15-19 let	20-24 let	25-29 let
Zdravotní postižení	33	44	49
Migranti, cizinci, menšiny	17	9	5
Jiné znevýhodnění	45	42	39
Kombinace znevýhodnění	6	5	7
Celkem	100	100	100

*n = 615, pouze osoby uvádějící alespoň jeden typ znevýhodnění. P-hodnota = 0,002*

*Zdroj: Úřad práce ČR*

#### 4.1.2 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-před; D-po

Dotazníkového šetření při vstupu do projektu a bezprostředně po skončení účasti v projektu (D-před a D-po) se účastnilo 1678, resp. 109 osob podpořených ÚP ČR. Pro zjednodušení budou pro popis souboru respondentů tohoto šetření použita pouze data získaná od osob, které vyplnily dotazník D-před (1678 osob).

Mezi respondenty tohoto šetření převládaly ženy (53 %, oproti 48 % v základním souboru). Oproti základnímu souboru byli respondenti tohoto šetření starší. Ve věkové kategorii 20-24 let jich bylo 51 % (v základním souboru 56 %), ve věku 25-29 let potom 28 % (v základním souboru 24 %). Podíl osob v nejmladší věkové skupině 15-19 let byl v obou souborech stejný (cca 20 %).

V oblasti vzdělání se soubor respondentů šetření D-před lišil především celkově vyšším zastoupením osob se základním vzděláním (32 % u žen, resp. 38 % u mužů). Toto překvapivé zjištění (osoby s nižším vzděláním jsou obecně méně ochotné se podílet na dotazníkových šetřeních) lze vysvětlit tím, že osoby s vyšším vzděláním mohou vnímat účast v projektu spíše jako formalitu a nechtějí se s projektem více identifikovat. Zároveň, vzhledem k určité inkonzistenci v sadě otázek na vzdělání a dobou jeho ukončení ve vztahu k věku, lze předpokládat, že pro mnoho respondentů z této složité CS bylo obtížné se správně zařadit. V samotném detailu potom struktura vzdělání dle pohlaví byla podobná základnímu souboru. I zde bylo zastoupeno více vysokoškolsky vzdělaných žen než mužů (14 % vs. 7 %) a naopak méně žen se základním vzděláním (32 % vs. 38 % u mužů). Podíl středoškolsky vzdělaných žen a mužů byl shodný (54 % vs. 55 %). Závěrem lze říci, že ženy v tomto souboru byly vzdělanější než muži a tento rozdíl byl statisticky významný (p-hodnota = 0,000).

### 4.1.3 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-6m

Dotazníkového šetření 6 měsíců po ukončení účasti v projektu se zúčastnilo 317 osob podpořených ÚP ČR. Oproti základnímu souboru zde výrazně převažovaly ženy (64 %) a zároveň se zde znatelně navýšil podíl respondentů ve věkové kategorii 25-29 let (45 % vs. 24 % v základním souboru) na úkor nejmladší věkové kategorie 15-19 let, jejíž podíl byl v tomto šetření zcela zanedbatelný (necelá 2 %). S uvedenou disproporcí souvisí i struktura respondentů podle vzdělání, kdy se oproti základnímu souboru výrazně navýšil podíl osob se středoškolským (70 % ženy a 75 % muži) a vysokoškolským vzděláním (24 % ženy a 18 % muži) a zároveň se znatelně snížil podíl osob se základním vzděláním (7 % shodně u mužů i žen)<sup>6</sup>.

### 4.1.4 Reprezentativnost výběru respondentů u dotazníkových šetření ÚP ČR

Cílem předchozí analýzy bylo vyhodnocení, do jaké míry je vzorek respondentů dotazníkových šetření D-před a D-6m reprezentativní, tedy do jaké míry mohou být zjištění ze šetření zobecněna.

Dotazník D-před zodpovědělo 52 % podpořených osob. V rámci porovnání podobnosti obou souborů respondentů byl proveden test shody rozložení u proměnných pohlaví a věk, který v obou případech ukázal statisticky významné rozdíly základního souboru a souboru respondentů. Soubor respondentů se tedy od základního souboru vychoval, a to především vyšším zastoupením žen a staršími respondenty. Při analýze vnitřní struktury obou souborů se však ukázalo, že základní charakteristiky (pohlaví, věk a vzdělání) vykazují obdobné vzájemné souvislosti a **soubor D-před tedy lze s přihlédnutím k rozdílům v proměnných pohlaví a věk považovat za reprezentativní.**

V případě dotazníku D-6m se projevil především nízký počet respondentů (10 % základního souboru), který do značné míry ovlivnil statistickou průkaznost některých zjištění. I v tomto případě se soubor respondentů lišil vyšším zastoupením žen a vyšším zastoupením starších respondentů, nicméně vzájemné statistické porovnání dílčích charakteristik nepotvrdilo obdobnou vnitřní strukturu tohoto souboru se základním, a **nelze jej tedy považovat za plně reprezentativní. Uvedený závěr byl potvrzen testem shody rozložení proměnných pohlaví a věk. Výstupy z tohoto dotazníku tedy nebudou moci být plně zobecněny a při jejich interpretaci bude tento nedostatek brán v potaz.**

## 4.2 Krajské projekty

### 4.2.1 Struktura základního souboru (všechny podpořené osoby)

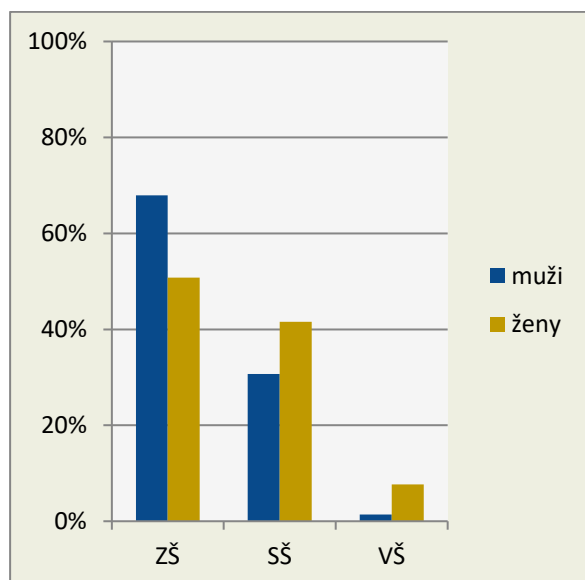
Projektů YEI realizovaných krajskými úřady se ve sledovaném období účastnilo celkem 1165 osob a obdobně jako u projektů ÚP i zde byla přibližně polovina žen (52 %). Zastoupení dílčích věkových skupin bylo víceméně vyrovnané, v nejmladší věkové skupině bylo 29 % účastníků, ve věku 20-24 let 37 % účastníků a v nejstarší věkové skupině 25-29 let potom 34 % účastníků. Při detailním pohledu na věkovou strukturu dle pohlaví lze říci, že muži podpoření krajskými projekty byli mladší než ženy, a tento rozdíl je statisticky významný ( $p$ -hodnota = 0,002). **Z hlediska vzdělání převažovaly v krajských**

---

<sup>6</sup> Z důvodu zachování předchozí struktury jsou i v této kapitole podíly vzdělanostních kategorií u mužů a žen uvedeny odděleně. Nicméně rozdíly mezi muži a ženami v úrovni dosaženého vzdělání nejsou v této části šetření signifikantní.

projektech osoby se základním vzděláním (nebo zcela bez vzdělání) a naopak zde byl téměř zanedbatelný podíl vysokoškoláků. Zatímco 2/3 mužů mělo základní vzdělání a zbývající třetina měla středoškolské vzdělání (podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů zde byl zcela zanedbatelný, 1 %), mezi ženami bylo oproti tomu s nejnižším vzděláním pouze 50 %, středoškolské vzdělání uvedlo 42 % a vysokoškolské vzdělání 8 % žen (viz graf 4). Uvedený rozdíl ve vzdělanostní úrovni mužů a žen je statisticky významný (p-hodnota = 0,000).

Graf 4: Vzdělanostní struktura podle pohlaví, krajské projekty, v %



Zdroj: krajské úřady

Necelých 20 % z osob, které se zúčastnily krajských projektů, deklarovalo, že má některý typ znevýhodnění, případně jejich kombinaci. **Nejčastěji se jednalo o znevýhodnění vyplývající z příslušnosti k jinému národu či etniku** (osoba se považovala za migranta, cizince nebo příslušníka menšiny), které uvedlo 14 % osob. Další kategorie znevýhodnění (zdravotní postižení, jiné znevýhodnění, kombinace znevýhodnění) byly u účastníků krajských projektů zastoupeny minimálně, proto jim dále nebude věnována pozornost. Z hlediska kombinace znevýhodnění a věku se prokázalo vyšší zastoupení příslušníků menšin u nejmladší věkové skupiny, kde toto znevýhodnění uvedlo 73 % osob deklarujících minimálně jedno znevýhodnění, oproti 55 %, resp. 54 % ve vyšších věkových skupinách, přičemž toto zjištění je signifikantní na 10% hladině významnosti (p-hodnota = 0,083). Při porovnání deklarovaných typů znevýhodnění v jednotlivých vzdělanostních kategoriích se projevily signifikantní rozdíly. Mezi osobami se základním vzděláním byla nejčastěji uváděným znevýhodněním příslušnost k menšině (67 % z těch, kteří uvedli alespoň jeden typ znevýhodnění). Mezi osobami se středoškolským a vysokoškolským vzděláním bylo takto znevýhodněných 34 %. Tento rozdíl byl vyhodnocen jako statisticky významný (p-hodnota 0,003). Mezi muži a ženami se podíl jednotlivých znevýhodnění nelišil.

#### **4.2.2 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-před/po**

Dotazníkového šetření zachycujícího situaci při vstupu do projektu a při jeho ukončení (D-před/po) se účastnilo 210 osob podpořených některým z krajských projektů.

Podíl žen v tomto souboru respondentů byl shodný se základním souborem, tedy 52 %. Oproti základnímu souboru byli respondenti tohoto šetření výrazně starší. Ve věkové kategorii 15-19 let jich bylo 19 % (v základním souboru 29 %), ve věku 20-24 let 35 % (v základním souboru 37 %) a podíl osob v nejstarší věkové skupině 25-29 let činil dokonce 46 % (oproti 34 % v základním souboru), zároveň ženy byly starší než muži, přičemž tento rozdíl byl statisticky významný na 10% hladině významnosti ( $p$ -hodnota = 0,086).

V oblasti vzdělání se soubor respondentů šetření D-před/po od základního souboru lišil především vyšší vzdělanostní úrovní respondentů. Tento trend se projevil zejména u žen, z nichž téměř 60 % uvedlo středoškolské vzdělání a dalších 10 % vysokoškolské vzdělání, výrazně vyšší vzdělanostní úroveň mezi ženami je signifikantní na 1% hladině významnosti ( $p$ -hodnota = 0,000).

Z hlediska znevýhodnění bylo mezi respondenty šetření 25 % osob, které deklarovaly příslušnost k menšině, a jejich podíl byl tedy výrazně vyšší než v základním souboru (14 %). Na rozdíl od základního souboru se zde však statisticky neprokázalo, že by mladší osoby (věk 15-19 let) toto znevýhodnění uváděly častěji.

#### **4.2.3 Struktura respondentů dotazníkového šetření D-6m**

Dotazníkového šetření 6 měsíců po ukončení účasti v projektu se zúčastnilo 103 osob podpořených krajskými projekty. Vzhledem k velice nízkému počtu respondentů této části šetření nemá větší význam detailně analyzovat vnitřní strukturu souboru, a proto bude tato část omezena pouze na obecný popis.

I v této části šetření mírně převažovaly ženy (57 %), u nichž byla zároveň vyšší vzdělanostní úroveň než u mužů ( $p$ -hodnota = 0,018). Věková struktura tohoto souboru byla podobná se šetřením D-před/po, tedy oproti základnímu souboru byli tito respondenti starší. Mezi respondenty této části šetření bylo necelých 13 %, kteří deklarovali příslušnost k menšině, jejich podíl tedy přibližně odpovídal základnímu souboru (14 %).

#### **4.2.4 Reprezentativnost výběru respondentů u dotazníkových šetření krajských projektů**

Cílem předchozího popisu bylo vyhodnocení, do jaké míry je vzorek respondentů dotazníkových šetření D-před/po a D-6m reprezentativní ve vztahu k základnímu souboru, tedy do jaké míry mohou být zjištění ze šetření zobecněna.

Dotazník D-před/po zodpovědělo necelých 20 % podpořených osob. Při testu podobnosti tohoto a základního souboru se ukázalo, že soubory jsou si podobné v rozložení proměnné pohlaví a naopak se liší v rozložení proměnných věk a vzdělání. Respondenti šetření D-před/po byli starší a dále vzdělanější než osoby v základním souboru (vzhledem k silné korelaci věku a vzdělání spolu tato dvě zjištění nutně souvisí). I přes tyto rozdíly však byly ženy v obou souborech starší a vzdělanější.

**Vzhledem k podobné vnitřní skladbě obou souborů lze s přihlédnutím k rozdílné věkové struktuře považovat soubor D-před/po za reprezentativní.**

Dotazník D-6m zodpovědělo necelých 9 % účastníků krajských projektů. Nízký počet respondentů významně ovlivnil statistickou průkaznost zjištění. Podobně jako výše i zde se při testu podobnosti tohoto souboru se základním ukázalo, že jsou si soubory podobné v proměnné pohlaví a liší se v proměnné věk. Stejně jako u základního souboru byly ženy v souboru D-6m vzdělanější. **Uvedené závěry byly potvrzeny testem shody rozložení proměnných pohlaví (podobnost) a věk (rozdílnost). Při vyhodnocování výsledků z tohoto dotazníku je třeba uvedené rozdíly brát v potaz.**

#### **4.2.5 Struktura respondentů kvalitativního šetření**

Kvalitativního šetření, které zachycuje individuální popisy zkušeností respondentů sloužících jako doplněk ke kvantitativní analýze, se účastnilo 45 osob. Z celkového počtu dotazovaných osob reprezentovalo 30 z nich podpořené osoby a 15 realizátory všech evaluovaných projektů.<sup>7</sup> Ve vzorku podpořených osob bylo vyšší zastoupení žen (60 %). Nejvíce respondentů patřilo do věkové kategorie 25-29 let (40 %), 30 % do skupiny 20-24 let. Nejméně respondentů patřilo do nejmladší kategorie 15-19 let (27 %). Z hlediska vzdělání byly nejvíce zastoupeny osoby se základním a středoškolským vzděláním (shodně 40 %) a zbylých 20 % byli vysokoškolští účastníci.

Výsledky získané kvalitativními metodami sběru dat nelze zobecňovat na celou populaci podpořených osob (tj. na celou skupinu účastníků daných projektů). Ani v případě, že budou mezi skupinami dotazovaných respondentů zaznamenány rozdíly, nelze vyvozovat, že se rovněž vyskytují obecně mezi projekty. Naopak to, že mezi dotazovanými skupinami nebyly nalezeny žádné rozdíly, neznámá, že mezi danými projekty skutečně neexistují. Daný typ výzkumu nemůže odpovědět na otázku po rozsahu nějakého jevu v rámci toho či onoho projektu, avšak v kombinaci s výsledky z kvantitativní analýzy může tyto jevy empiricky podložit a vysvětlit.

### **4.3 Porovnání projektů ÚP a krajských projektů**

Zatímco výše byla pozornost věnována popisu sociodemografických charakteristik odděleně pro Úřady práce a pro kraje, tato kapitola je zaměřena na jejich vzájemném porovnání.

Na rozdíl od projektů ÚP bylo v krajských projektech vyrovnanější věkové zastoupení dílčích věkových kategorií. Zároveň byl mezi oběma typy realizátorů projektů výrazný rozdíl ve vzdělanostní struktuře podpořených osob. **Zatímco u projektů ÚP převažovaly osoby se středoškolským vzděláním, u krajských projektů převažovaly osoby se základním vzděláním.** Projekty ÚP se od krajských projektů lišily také v zastoupení jednotlivých typů znevýhodnění. Zatímco mezi osobami podpořenými ÚP ČR byly nejčastěji uváděny zdravotní postižení a jiné znevýhodnění, u krajských projektů podpořené osoby zdaleka nejčastěji uváděly, že jsou příslušníky menšiny.

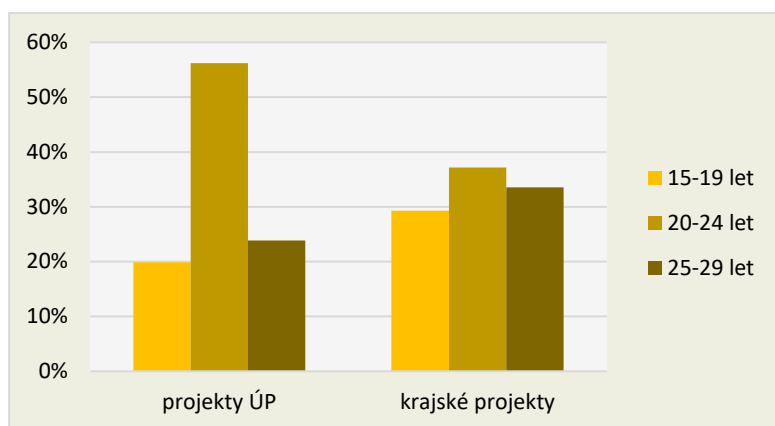
**Obecně lze říci, že krajské projekty více cílily na osoby, které jsou mladší, mají nižší vzdělání a jsou častěji příslušníky národnostní menšiny. Jedná se tedy o tu část CS, která je celkově hůř dostupná a zároveň má větší problémy s uplatnitelností na trhu práce.**

---

<sup>7</sup> Podrobné rozložení respondentů za jednotlivé projekty je znázorněno v kapitole 2. Metodologie.



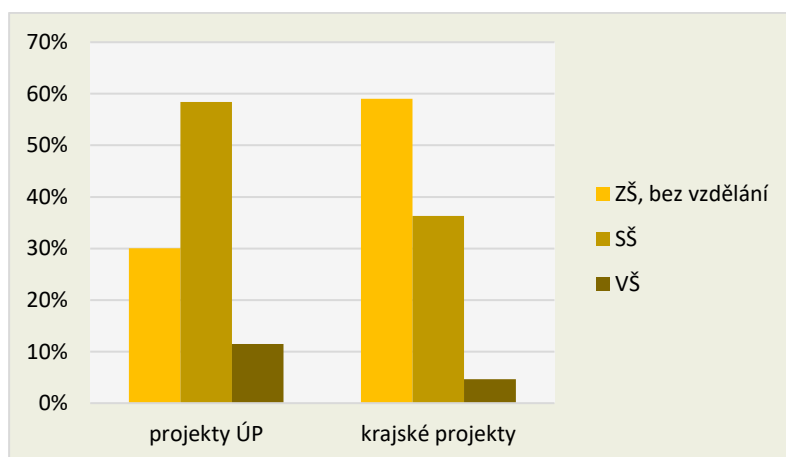
Graf 5: Věková struktura podpořených osob, projekty ÚP a krajské projekty, v %



$n(\text{ÚP}) = 3210$ ,  $n(\text{kraje}) = 1165$

Zdroj: realizátoři projektů

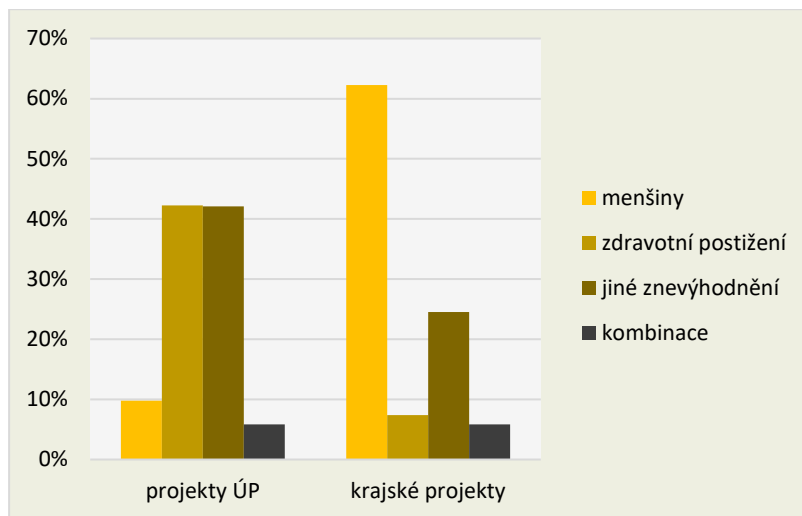
Graf 6: Vzdělanostní struktura podpořených osob, projekty ÚP a krajské projekty, v %



$n(\text{ÚP}) = 3210$ ,  $n(\text{kraje}) = 1165$

Zdroj: realizátoři projektů

Graf 7: Struktura podpořených osob podle typu znevýhodnění (pouze osoby se znevýhodněním), projekty ÚP a krajské projekty, v %



$n(\text{ÚP}) = 3210$ ,  $n(\text{kraje}) = 1165$

Zdroj: realizátoři projektů

Také kvalitativní šetření potvrdilo strukturální diference mezi účastníky projektů realizovanými ÚP ČR a realizovanými kraji. Projekty ÚP se více zaměřovaly na absolventy a uchazeče, kteří byli lépe vybaveni pro projektové aktivity (měly menší problém s motivací, s učením atp.) a měli větší šanci na úspěšné absolvování projektových aktivit. **Do krajských projektů byla zapojována různorodější skupina účastníků, přičemž projekty byly více zaměřené na osoby mající horší pozici na trhu práce.**

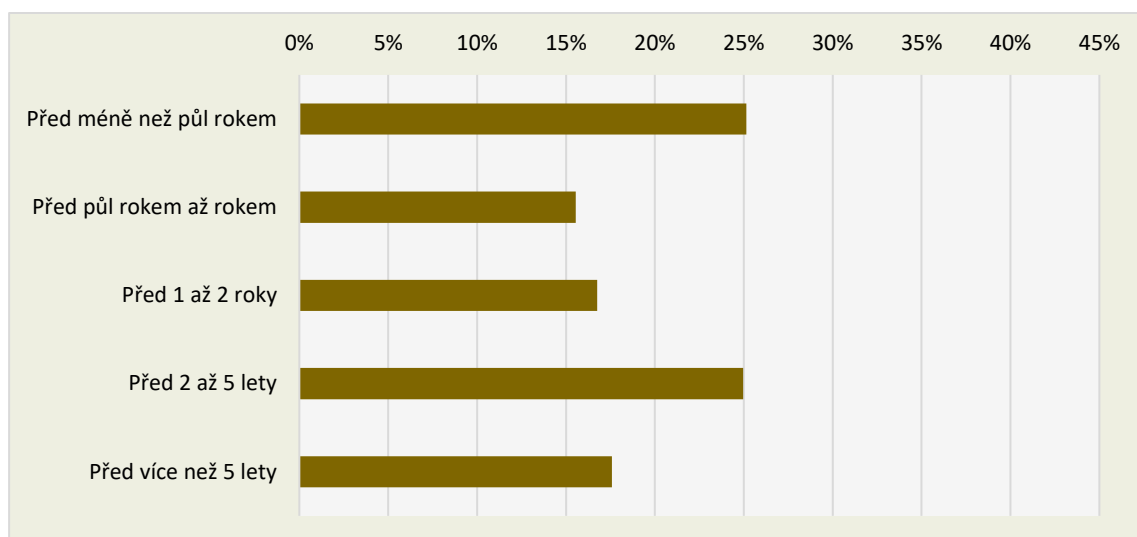
Realizátoři, kteří byli dotazováni v rámci kvalitativního šetření, považují nezaměstnané osoby do 29 let za velice specifickou skupinu. Jedná se však o velké věkové rozpětí, v rámci něhož jsou poměrně výrazné rozdíly. Mezi hlavní znaky, kterými se tito mladí účastníci odlišují od jiných skupin nezaměstnaných, patří nedostatek pracovních zkušeností. Skupina mladých se podle realizátorů dále dělí na mladé lidi do cca 22 let a na skupinu strašících lidí. **Mladší skupina se od té starší liší tím, že se jedná o lidi, kteří žijí u rodičů, nemusí si sami hradit existenční náklady, nemají vyživovací povinnost na děti; méně si tak uvědomují potřebu stálého zaměstnání a více mezi nimi migrují.** Mezi staršími účastníky jsou pak specifickou skupinou matky samoživitelky mající problém skloubit obor zaměstnání a roli matky.

#### 4.4 Doplnující charakteristiky podpořených osob

Dotazníková šetření D-po a D-před/po poskytují informace o dalších charakteristikách popisujících sociodemografickou strukturu podpořených osob. Tyto informace jsou opět doplněny poznatkami z kvalitativního šetření.

V dotazníkovém šetření bylo zjišťováno, kdy ukončily podpořené osoby účast v denním vzdělávání. Výsledky musíme interpretovat zvlášť podle obou typů realizátorů. U projektů realizovaných ÚP ČR byla otázka položena při vstupu do projektu, zatímco u krajských projektů byla položena při výstupu. Na grafu 8 sledujeme, že **jedna čtvrtina osob podpořených ÚP ČR je tvořena čerstvými absolventy** (denní vzdělávání ukončili méně než před půl rokem). Před 2 až 5 lety ukončilo účast v denním vzdělávání 25 % respondentů a před více než 5 lety dalších 18 % respondentů.

Graf 8: Ukončení vzdělávání - projekty ÚP, v %

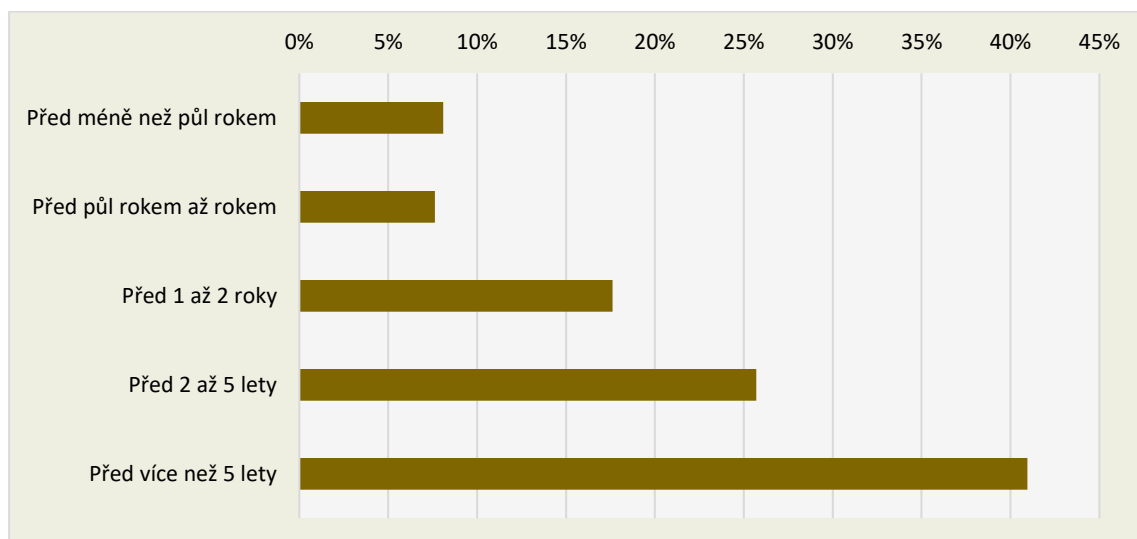


*n = 1678*

*Zdroj: Úřad práce ČR*

U projektů realizovaných kraji byla otázka směřující na ukončení vzdělání zařazena až při výstupu z projektu. Z tohoto důvodu byl předpoklad, že osoby podpořené v krajských projektech uvedou delší časový odstup od ukončení denního vzdělávání. I přes uvedené vysvětlení je rozdíl mezi projekty ÚP a krajskými projekty tak vysoký, že indikuje rozdílnou CS obou projektů. **Oproti projektům ÚP zde výrazně převyšovaly osoby, které ukončily účast v denním vzdělávání před více než 5 lety, více než 40 %, viz graf 9.**

Graf 9: Ukončení vzdělávání - krajské projekty, v %



*n = 210*

*Zdroj: krajské úřady*

Další sociodemografická charakteristika, která byla dotazníkovým šetřením zjišťována, se týkala sdílení domácnosti. Většina respondentů uvedla, že žije v domácnosti s další dospělou osobou (87 %), viz tabulka 7. Respondenti projektů ÚP častěji sdílí domácnost s další dospělou osobou (88 %) než

respondenti krajských projektů (83 %). Tento rozdíl je statisticky významný (p-hodnota = 0,047). V souboru je velmi malý počet samoživitelů s dětmi mladšími 12 let, cca 4 %.

Tabulka 7: Sdílení domácnosti s další dospělou osobou, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Ano	83	88	87
Ne	17	12	13
Celkem	100	100	100

$n$  (kraje) = 210,  $n$  (ÚP) = 1678;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,047

Zdroj: dotazníkové šetření D-před, D-před/po, vlastní výpočet

Rodinné zázemí, potažmo sdílení domácnosti bylo zkoumáno rovněž v rámci kvalitativního výzkumu. Celkem 3 respondenti (z celkem 30 účastníků) bydlí sami. Dalších 16 účastníků sdílí domácnost se svým partnerem/partnerkou nebo manželem/manželkou, přičemž 6 z nich přináší do domácnosti nejvíce finančních prostředků. Celkem 10 účastníků bydlí u rodičů, kteří účastníkům zajišťují existenční potřeby. Až na výjimky měl alespoň jeden rodič účastníků pravidelnou práci ve smyslu hlavního pracovního poměru.

**Nejvíce problematické bylo rodinné zázemí žen samoživitelek.** Přestože netvořily významný podíl podpořených osob, jejich situace je specifická. **Kromě finančních problémů se často potýkaly s bariérou péče o děti, která jim bránila přijmout zaměstnání, jež bylo s ohledem na tuto péči nevyhovující (směnný provoz, noční směny).** Tato bariéra se vyskytovala u osob s nedokončeným, nebo základním vzděláním a byla v rámci projektu odstraňována rekvalifikací. Bariéra byla identifikována výlučně u krajských projektů. V jednom případě byla také zaznamenána diskriminace ze strany zaměstnavatele, který nechtěl účastnici přijmout na základě toho, že předpokládal, že je ve věku, kdy je vysoká pravděpodobnost, že odejde na mateřskou dovolenou.

#### 4.5 Zaměření cílové skupiny

Ačkoliv byla YEI zaměřená na specifickou skupinu osob mladých ve věku 15-29 let, projekty byly zacíleny na velice širokou CS, což v některých případech činilo potíže při organizování projektových aktivit. Kvalitativním šetřením bylo identifikováno několik základních skupin: účastníci se základním vzděláním a potřebou dalšího vzdělávání, nedostudovaní středoškoláci s potřebou praxe a mladí se specifickými problémy s potřebou změnit obor. Cílem iniciativy je zacílení na osoby, které mají nejnižší pravděpodobnost zapojení na trh práce. Obecně lze říci, že v obou typech projektů (projekty ÚP a krajské projekty) se podařilo zacílit na správnou CS. **Do krajských projektů, vstoupili ve větší míře účastníci se základním vzděláním, dlouhodobě evidovaní na ÚP ČR<sup>8</sup>, méně motivovaní, mající přidružené sociální problémy (zatížení exekucemi, záznam v trestním rejstříku), pocházející z vyloučených lokalit, žijící mimo systém podpory a mladiství do 18 let bez vzdělání.** Při získávání účastníků v sociálně špatné situaci nebo ze sociálně vyloučených lokalit měli nezastupitelnou roli terénní pracovníci.

<sup>8</sup> Krajské projekty v některých případech oslovovaly složitější klienty ÚP.

Kvalitativní šetření se rovněž zabývalo způsobem nábory do projektů, přičemž **byla identifikována skupina účastníků, která vstupovala do projektu s tím, že získala informace o projektu od svého potenciálního zaměstnavatele. Tyto osoby pak vstupovaly do projektu s příslibem pracovního místa.** Vzhledem k jejich účasti v projektu docházelo k prohloubení jejich odborných znalostí potřebných k výkonu konkrétní pracovní pozice. Odborné praxi mohly v případě potřeby předcházet rekvalifikace. Rekvalifikace a další vzdělávací aktivity se zaměřovaly zejména na získání odborných znalostí a dovedností, obecně vyžadovaných na trhu práce, s cílem připravit účastníky pro konkrétní profesi, nebo přiblížit jejich kvalifikaci požadovaným nebo očekávaným potřebám trhu práce a tím zvýšit i jejich zaměstnatelnost a celkovou šanci na trhu práce. Součástí přípravy na Odbornou praxi bylo také podle potřeby absolvování poradenské činnosti (skupinového i individuálního charakteru) účastníka projektu.

Jedná se především o osoby, které nevnímaly bariéry pro uplatnění na trhu práce. Často se také domnívaly, že by i bez projektu pracovaly na dané pozici, v některých případech i za stejné finanční ohodnocení. Může se však jednat o subjektivní pocit, představy účastníků bývají někdy v rozporu s realitou současného pracovního trhu a tím je zkreslené i vnímání jejich situace. Mezi těmito osobami byly však také ty, které sice nevnímaly, že by měly problém nalézt zaměstnání, ale měly zájem se uplatnit ve specifickém oboru náročném na získání praxe. Zajištění dotovaného místa byla možnost, jak v takovém oboru získat praxi a zároveň mít adekvátní finanční ohodnocení.

**Podle zjištění tedy docházelo k tzv. efektu mrtvé váhy,** neboť do projektů vstupovali i ti, kteří by si zřejmě zaměstnání mohli najít sami a nevnímali bariéry pro uplatnění na trhu práce. Jedním z cílů projektů však podle některých realizátorů bylo také to, aby účastníkům zajistili zaměstnání, v němž se budou moci seberealizovat.

Dále byla identifikována skupina osob evidovaných na ÚP, která měla pocit, že do projektu nevstupuje dobrovolně (zřejmě pod hrozbou vyloučení z evidence). Tato skutečnost mohla být způsobena nepochopením informací, jež účastník před/při vstupu do projektu získal. Někteří dotčení účastníci nakonec vnímali vstup do projektu jako pozitivní.

Poslední skupinou byly osoby vstupující dobrovolně s tím, že očekávaly pomoc od pracovníků projektu. Podle kvalitativního šetření se jedná o účastníky, kteří jsou motivovaní pro vstup do projektu a projekt pro ně zároveň představuje nástroj pro významné zvýšení schopnosti uplatnit se na trhu práce (vyskytovalo se u obou typů projektů).

Kvalitativní šetření také identifikovalo konkurenci mezi projekty. **Cílové skupiny v krajských projektech i projektech ÚP se částečně překrývaly, což za současné pozitivní situace na trhu práce vytvářelo (potenciální) konkurenční tlak mezi projekty, vzhledem k tomu, že účastníci nesměli být ve více projektech zároveň.**

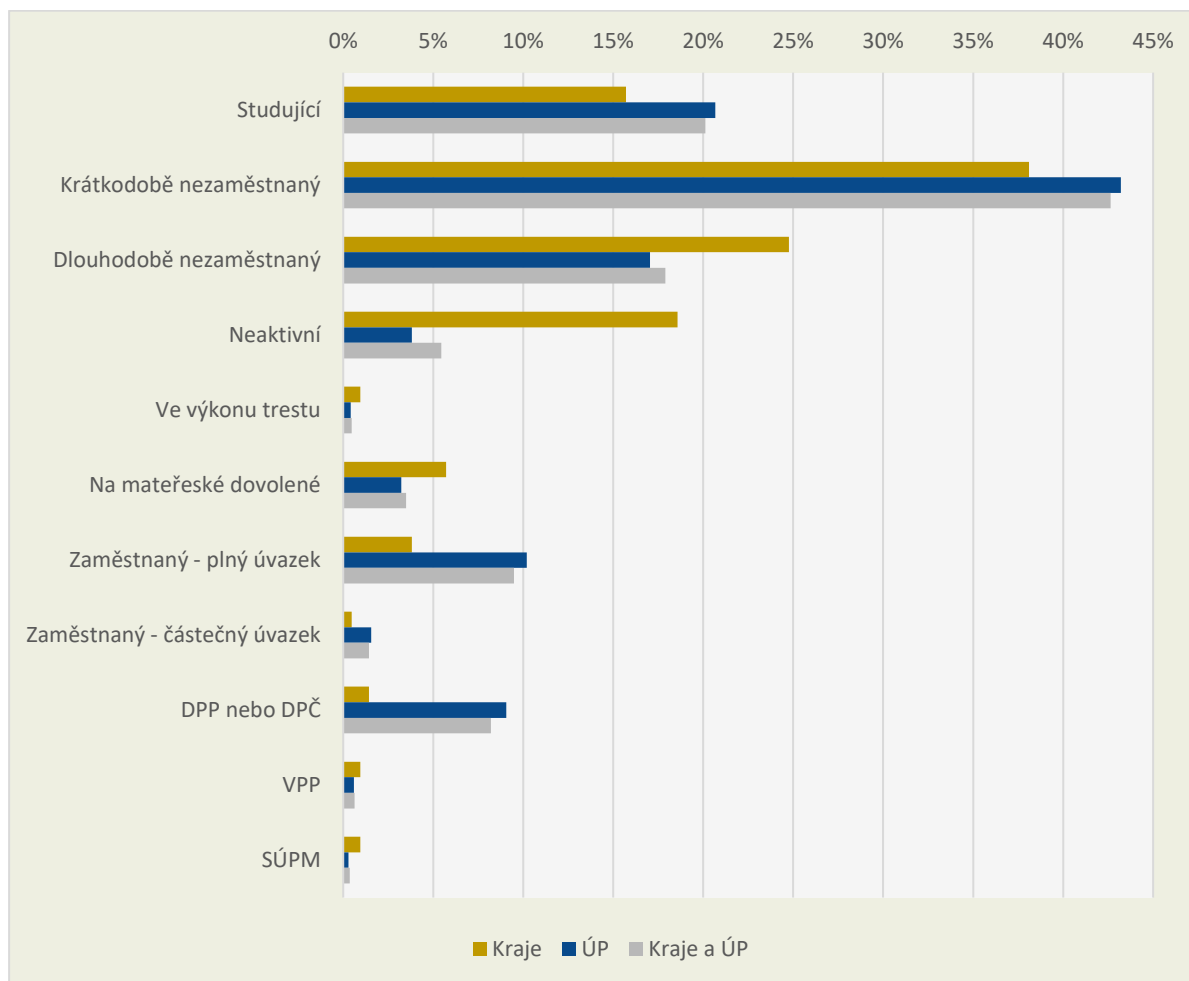
#### **4.6 Situace podpořených osob na trhu práce při vstupu do projektu**

Cílovou skupinou YEI jsou mladé osoby mimo zaměstnání, vzdělávání a odbornou přípravu (tzv. NEET). V rámci dotazníkového šetření byla sadou několika otázek zjišťována situace podpořených osob na trhu práce při vstupu do projektu. Odpovědi na tuto část dotazníku však při bližším pohledu vykazovaly určitý nesoulad. Tento nesoulad lze přičíst několika faktorům. Především časovému odstupu mezi obdobím vyplňování dotazníku a dobou, ke které se otázka vztahuje (u části

respondentů), nedostatečným pokynům pro zařazení do kategorie studující (nebylo odlišeno denní a dálkové/nepravidelné studium) a nedostatečným pokynům pro vyplňování v situacích, kdy respondent měnil typ ekonomické aktivity těsně před vstupem do projektu. Dále lze předpokládat, že se u některých účastníků lišil typ ekonomické aktivity „de facto“ a „de jure“, a jejich subjektivní zařazení tedy neodpovídá pokynům pro přípustnost zařazení účastníka do projektu.

Z uvedených důvodů je třeba níže uvedené údaje o struktuře respondentů podle postavení na trhu práce při vstupu do projektu vnímat pouze jako orientační.

Graf 10: Postavení na trhu práce při vstupu do projektu, možnost více odpovědí, v %

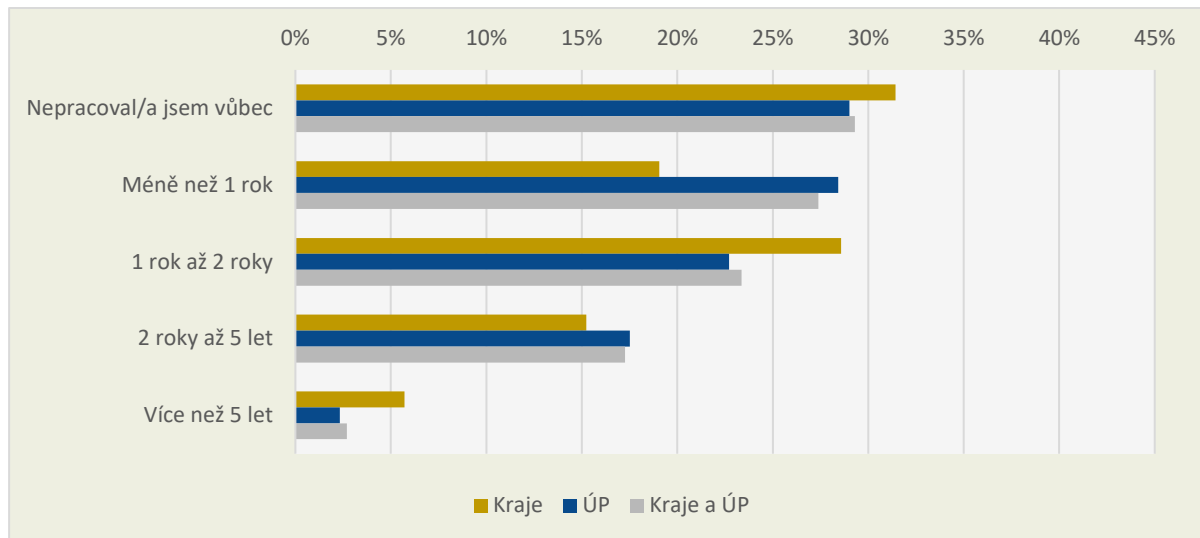


*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 1678*

*Zdroj: dotazníkové šetření D-před, D-před/po, vlastní výpočet*

**Jednou ze společných charakteristik mladých osob je nedostatečná pracovní praxe.** V rámci dotazníkového šetření byly mapovány pracovní zkušenosti respondentů, kteří při zodpovídání otázky brali v úvahu jakoukoliv pracovní zkušenost bez ohledu na typ pracovní smlouvy. Přibližně čtvrtina osob (27 %) uvedla, že disponuje praxí méně než jeden rok, dalších 29 % osob nepracovalo vůbec nikdy (viz graf 11). **U projektů ÚP jsou častěji zastoupeni respondenti, kteří sice nějakou pracovní praxi mají, ale tato praxe je kratší než jeden rok.**

Graf 11: Celková délka praxe, v %



$n(\text{kraje}) = 210, n(\text{ÚP}) = 1678 \chi^2: p\text{-hodnota} = 0,001$

Zdroj: dotazníkové šetření D-před, D-před/po, vlastní výpočet

Chybějící pracovní praxi u účastníků vnímali v rámci kvalitativního šetření i realizátoři projektů. **Podle nich jsou účastníci jako celek charakterističtí právě tím, že jsou bez pracovních zkušeností.** Celkově se však jedná o značně různorodou skupinu, čemuž odpovídaly jejich různorodé potřeby. **Naopak sami účastníci uváděli nedostatečnou praxi jako bariéru vstupu na pracovní trh zřídka.** Osoby, které označily za bariéru vstupu na pracovní trh nedostatek praxe, se ucházely především o takové pracovní pozice, kde je pro zajištění dostatečné finanční odměny pro zaměstnance nutná dlouhodobá praxe a zaučení.

#### 4.7 Informovanost cílové skupiny o projektu

Závěr této kapitoly se zabývá informovaností o projektu. Bylo zjišťováno, jak se podpořené osoby o projektu dozvěděly a zdali informace, které na začátku projektu obdržely, pro ně byly srozumitelné a obsahově vyčerpávající. V tabulce 8 můžeme vidět, že nejčastěji se podpořené osoby dozvěděly o projektu od Úřadu práce (78 %), avšak je nutné brát na vědomí, že ve vzorku významně převažují osoby pocházející z projektů ÚP, jejichž realizátorem je právě ÚP ČR. Od Úřadu práce získali účastníci projektů ÚP prvotní informaci v 85 % případů. Pro osoby z krajských projektů byl nejčastějším zdrojem realizátor projektu (40 %), ale rovněž ÚP ČR jim byl zdrojem informací ve 23 %. Ve 21 % se osoby z krajských projektů dověděly o projektu od známého nebo kamaráda. Respondenti mohli zvolit variantu *Jiné*. Tuto možnost využili 3 % respondentů. Na základě kategorizace odpovědí bylo vyhodnoceno, že mezi další zdroje patří potenciální zaměstnavatel. V několika dalších případech účastníci získali informace ze své školy. Ostatní zdroje se pohybovaly v řádu jednotek a nebylo s nimi dále pracováno.

Tabulka 8: Zdroj prvotní informace o projektu, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Od realizátora projektu	40	0	5
Od neziskové organizace	6	1	1

Od známého nebo kamaráda	21	10	11
Od Úřadu práce	23	85	78
Z internetu	3	1	1
Z inzerátu	0	0	0
Jiné	6	3	3
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 1678*

*Zdroj: dotazníkové šetření D-před, D-před/po, vlastní výpočet*

Závěry kvalitativního šetření potvrzují výše uvedené zdroje prvotní informace o projektu. Zároveň však bylo zjištěno, že **některé osoby, které se o projektu dozvěděli od pracovníků ÚP, vstupovaly do projektu nedobrovolně**. Tuto zkušenost potvrzuje dotazníkové šetření, ve kterém byli účastníci<sup>9</sup> dotazováni při vstupu do projektu, zda vnímali účast v projektu jako povinnou. **Celkem 53 % osob mělo pocit, že je pro ně účast v projektu povinná** (tabulka 9). Tato skutečnost může být zapříčiněna nepochopením individuálního akčního plánu či nepochopením informací, jež účastník při vstupu do projektu získal.

**Tabulka 9: Do jaké míry vnímají účastníci, že je projekt povinný, v %**

Vnímání účasti jako povinné	Podíl respondentů
Ano	53
Ne	47
Celkem	100

*n (ÚP)= 1678*

*Zdroj: dotazníkové šetření D-před, vlastní výpočet*

Vedle osob, které se o projektu dozvěděli od Úřadu práce, tvořili další velkou skupinu účastníci, které o účasti v projektu informovali jejich současní nebo budoucí zaměstnavatelé. U těchto zaměstnavatelů někteří účastníci pracovali již formou brigády (Dohoda o provedení práce, Dohoda o pracovní činnosti) nebo se chystali vstoupit do pracovního poměru. Další účastníci se o projektu dozvěděli od svých přátel, známých nebo rodinných příslušníků, kteří byli v některých případech zároveň i nějak spojeni s pracovníky projektu. Někteří účastníci se o projektu dověděli v různých institucích (centra, školy), do nichž docházeli a kde je pracovníci projektu informovali o možnosti do projektu vstoupit.

Kvalitativní šetření dále mapovalo pocit informovanosti účastníků týkající se vstupu do projektu. Až na několik málo účastníků se respondenti cítili být dostatečně informováni, někteří však měli problém se rozpomenout. Na základě kvalitativního šetření lze však říci, že účastníkům nebyly vždy podány informace jasně a nebyla jim vždy důkladně vysvětlena pravidla a podmínky projektu (výběr rekvalifikace, výběr zaměstnavatele apod.) s ohledem na všechny možnosti, které lze v rámci projektu využít (např. proplácení cestovného).

<sup>9</sup> Týká se účastníků projektů ÚP.



## 5 Předběžné výsledky implementace projektů YEI

Následující kapitola se zabývá předběžným vyhodnocením dopadu projektů YEI. Pozornost je především soustředěna na situaci podpořených osob na trhu práce při výstupu z projektu a návratu podpořených osob do denního vzdělávání. Kapitola se rovněž věnuje měkkým přínosům, které jsou podstatné pro zvýšení zaměstnatelnosti uchazečů o zaměstnání. Výsledky z kvantitativního šetření jsou opět vhodně doplněny o poznatky z terénního šetření.

### 5.1 Situace podpořených osob na trhu práce při výstupu z projektu

Respondenti dotazníku P-před/po odpovídali při výstupu z projektu na otázku „*Máte v současnosti stálou práci?*“. Obecně si musíme být při analýze těchto odpovědí vědomi limitů, které s sebou nese realizace dotazníkového šetření. Ochota vyplnit evaluační dotazník může být ovlivněna tím, jak je respondent spokojen se samotným projektem a s jeho výsledky. Navíc bylo v kapitole 4 (Sociodemografické charakteristiky podpořených osob) ukázáno, že struktura respondentů dotazníku neodpovídá ve všech charakteristikách strukturu základního souboru. Přesná analýza uplatnění podpořených osob na trhu práce bude proto možná až z administrativních dat z IS ESF.

**Celkově mělo dle analýzy výsledků dotazníku P-před/po při výstupu z projektu práci 56 % respondentů.** Dalších 10 % respondentů odpovědělo, že stálou práci sice nemá, ale během následujícího měsíce do práce nastoupí. Mezi projekty realizovanými kraji a projekty ÚP byl statisticky významný rozdíl. **Účastníci krajských projektů měli práci při výstupu méně často,** viz tabulka 10.

Tabulka 10: Odpovědi na otázku: „*Máte v současnosti stálou práci?*“, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Ano	48	72	56
Ne	41	21	34
Ne, ale do měsíce nastoupím do práce	11	7	10
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 109;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,000*

*Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

Z tohoto zjištění nelze přímo vyvozovat závěry o rozdílné účinnosti projektů, neboť struktura účastníků je u obou typů realizátorů do jisté míry odlišná. **Do krajských projektů častěji vstupují osoby ekonomicky neaktivní (viz kapitola 5), u kterých může být umístění na trh práce obtížnější a jako pozitivní výsledek může být vnímána již jejich aktivizace. Dále v projektech ÚP podpořené osoby častěji absolvovaly aktivitu dotované zaměstnání (viz kapitola 8), která už sama o sobě znamená umístění podpořené osoby na trh práce.**

Další zkoumanou otázkou bylo, jaký byl výstup aktivity dotované zaměstnání u jednotlivých projektů. Aktivita dotované zaměstnání byla vybrána, protože má standardizovanou definici a jedná se o

nákladnou aktivitu.<sup>10</sup> Jelikož mají projekty realizované kraji a ÚP rozdílné přístupy k aktivizaci podpořených osob (jiný obsah a provedení aktivit), byla analýza provedena pro oba typy projektů zvlášť. V případě projektů ÚP se neukázalo, že by zaměstnanost respondentů souvisela s účastí na dotovaném zaměstnání. **Účastníci krajských projektů, kteří absolvovali aktivitu dotované zaměstnání, si stálou práci našli v 60 % případů. Ti, kteří tuto aktivitu neabsolvovali, si stálou práci našli pouze ve 40 % případů<sup>11</sup>.** Není ale možné říci, čím je tento výsledek způsoben. V analýze nezkoumáme kauzalitu a účast na aktivitě dotované zaměstnání je pravděpodobně korelována s dalšími charakteristikami podpořených osob. Možné vysvětlení může být získání potřebné praxe a následné uplatnění na volném trhu práce, nebo mohou podpořené osoby zůstat u stejného zaměstnavatele, který díky projektu překonal nejistotu spojenou se zaučením nového zaměstnance.

Dále bylo analyzováno, zda mají respondenti, kteří uvedli, že mají stálou práci, nějaké společné charakteristiky. Ukázalo se, že **práci při výstupu z projektu mají častěji osoby s vysokoškolským vzděláním (70 %) oproti osobám se středoškolským vzděláním (62 %) a oproti osobám se základním vzděláním (42 %).** Tento rozdíl je statisticky signifikantní (Fisherův exaktní test: p-hodnota 0,005), tabulka 11. Naopak **mezi věkovými kategoriemi 15-24 a 25-29 let nebyl zjištěn žádný rozdíl.**

Tabulka 11: Podíl osob, které měly práci při výstupu z projektu, dle dosaženého vzdělání, v %

	Práce při výstupu z projektu
Osoby s vysokoškolským vzděláním	70
Osoby se středoškolským vzděláním	62
Osoby se základním vzděláním	42
Celkem	56

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 109;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,005*

*Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

Další podskupinou CS, na kterou je brán zvlášť zřetel, jsou osoby s vysokoškolským vzděláním ve věku 25-29 let. Těch však bylo v souboru P-před/po pouze 29. Z nich 22 mělo práci a další 2 osoby deklarovaly, že do práce nastoupí během následujícího měsíce.

V dotazníku byla dále zařazena otázka zjišťující, do jaké míry respondenti připisují úspěšné nalezení práce své účasti v projektu.<sup>12</sup> **47 % respondentů dotazníku P-před/po si myslí, že jim účast v projektu k nalezení práce určitě pomohla.** Mezi respondenty rozdělenými podle typu realizátora je v hodnocení přínosu projektu statisticky významný rozdíl, přičemž **respondenti z krajských projektů hodnotili pomoc projektu kladněji** (tabulka 12).

<sup>10</sup> Ačkoliv bylo dotované zaměstnání vybráno právě pro jeho uchopitelnou definici, projekty se liší v tom, o jaké další aktivity dotované zaměstnání doplní a jaké aktivity nabídnou osobám, u kterých zvolí úplně jiný intervenční design.

<sup>11</sup> Součet podílů (100 %) v uvedeném odstavci je pouze náhodný.

<sup>12</sup> Znění otázky: „Pomohl Vám projekt k nalezení stále práce?“

Tabulka 12: Odpovědi na otázku “ Pomohl Vám projekt k nalezení stále práce?“, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Určitě ano	62	24	47
Spíše ano	24	19	22
Spíše ne	6	22	13
Určitě ne	5	22	12
Nedokážu posoudit	3	13	6
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 124, n (ÚP)= 86;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,000*

*Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

Kvalitativní šetření se rovněž zabývalo otázkou, jak se změnila zaměstnanost podpořených osob po ukončení účasti v projektu a jaký má projekt vliv na nalezení zaměstnání. Z celkem 46 dotazovaných účastníků (včetně FG) bylo aktuálně 32 zaměstnaných, 10 účastníků bylo nezaměstnaných, 3 účastnice byly na mateřské dovolené a 1 účastník studoval. Celkem 30 účastníků, kteří nastoupili na Odbornou praxi – dotované pracovní místo nebo absolvovali Stáž v zahraničí, aktuálně pracuje, 20 z nich přitom pracuje na pracovním místě, kde jim byla prodloužena smlouva i po skončení dotace nebo kde účastníci očekávají, že jim smlouva bude prodloužena. Co se týče účastníků aktuálně bez zaměstnání, vyjma jedné účastnice, která se připravovala na mateřství, byly 4 v procesu pohovorů a očekávali brzký vstup do zaměstnání. Zbýlých 5 účastníků bylo aktuálně bez zaměstnání a nemělo představu o tom, co budou dělat dál. Jedná se především o účastníky krajských projektů (4 z celkových 5) se speciálními potřebami či s problémem s motivací. Jak již bylo několikrát zmíněno, tato skutečnost pravděpodobně souvisí s větší složitostí CS krajských projektů.

**Dle kvalitativního šetření se jeví jako pravděpodobné, že většina dotazovaných účastníků, kteří do projektů vstoupili, by v současné době velice nízké nezaměstnanosti nalezla zaměstnání i bez účasti na projektu. V mnoha případech by se však patrně jednalo o zaměstnání, které by neodpovídalo potřebám účastníků nebo představám o jejich budoucí práci.** V případě účastníků Odborných praxí se jednalo také o osoby, které měly zájem setrvat ve svém oboru, avšak bez dotace na jejich pracovní místo by finanční odměna nedosahovala výše, která by pokryla jejich potřeby.

**Podle realizátorů projektů ÚP jsou projekty i nadále potřeba, zejména pro skupinu absolventů,** kterých je stále dostatek v evidenci ÚP ČR bez ohledu na změnu na trhu práce. **Podle realizátorů krajských projektů potřebnost trvá především u skupin,** jejichž potíže přetrvávají i v době převisu poptávky pracovní síly nad nabídkou tzn. skupiny osob, **které nemají vzdělání nebo jsou vyřazené z evidence na ÚP, čímž se dostávají do složitých sociálních problémů.** Projekt vnímají potřebný také proto, že zaměstnavatelé vyžadují specifickou kvalifikaci, kterou dosavadní školy nenabízí, což vyvolává potřebu rekvalifikací. Projekty podle realizátorů navíc představují ojedinělou příležitost pro mladistvé do 18 let, u nichž se nízký věk pojí s nižší zaměstnatelností (nemohou dělat dvanáctihodinové a noční směny, pracovat s penězi atp).

## 5.2 Návrat podpořených osob do denního vzdělávání

Kromě nalezení práce je u mladých osob pozitivně vnímaným výsledkem také návrat do vzdělávání. V dotazníku P-před/po byla proto také zařazena otázka: „Plánujete během následujícího roku znovu navštěvovat denní vzdělávání (SŠ, VŠ, VOŠ)?“. **10 % respondentů odpovědělo, že návrat do denního vzdělávání určitě plánuje.** Další 3 % osob odpovědělo, že spíše ano. Mezi respondenty krajských projektů a respondenty projektů ÚP jsou statisticky významné rozdíly v odpovědích, přičemž **osoby z projektů ÚP plánují návrat do vzdělávání častěji**, viz tabulka 13.

Tabulka 13: Odpovědi na otázku „Plánujete během následujícího roku znovu navštěvovat denní vzdělávání?“, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Určitě ano	10	9	10
Spíše ano	1	7	3
Spíše ne	18	20	19
Určitě ne	62	50	58
Nevím	9	14	10
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 109; Fisherův exaktní test: p-hodnota = 0,027*

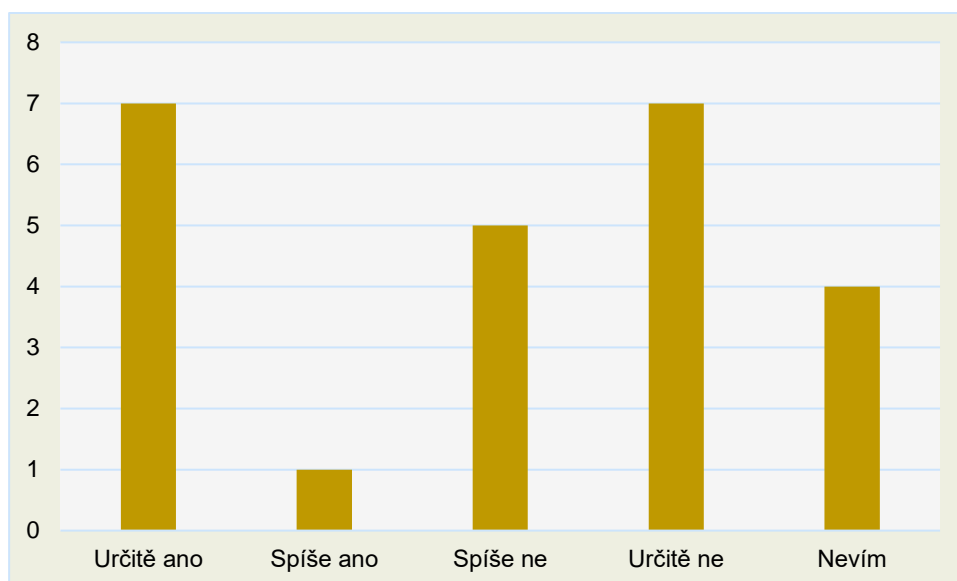
*Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

Obzvláště žádoucí je návrat do vzdělávání u osob se základním vzděláním do 18 let. Osoby s těmito charakteristikami jsou však v dotazníkovém šetření P-před/po velmi málo zastoupeny. Celkem za oba typy realizátorů to je 24 osob. Možnosti analýzy jsou proto velmi zásadně omezeny.<sup>13</sup>

Četnosti odpovědí na otázku „Plánujete během následujícího roku znovu navštěvovat denní vzdělávání (SŠ, VŠ, VOŠ)?“ jsou uvedeny v grafu 12. Interpretovat je však musíme velmi opatrně vzhledem k velmi nízkým počtům. 8 z 24 respondentů plánuje svůj návrat do denního vzdělávání (odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“).

<sup>13</sup> Z těchto 24 osob byla pouze jedna osoba účastníkem projektu ÚP. Možným vysvětlením je velká obtížnost dotazníkového šetření v designu „Před Po“ pro tuto CS a celkové relativně malé zastoupení této skupiny v projektech ÚP. U vstupního dotazníku pro projekty ÚP tvoří osoby se základním vzděláním ve věku 15 až 18 let pouze 8 % respondentů.

Graf 12: Návrat do vzdělávání - osoby se základním vzděláním do 18 let (včetně), abs.



*n=24*

Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po

Na závěr této části analýzy byly otázky: *Plánujete během následujícího roku znovu navštěvovat denní vzdělávání (SŠ, VŠ, VOŠ)?* a *„Máte v současnosti stálou práci?“* zkombinovány. Tj. z tabulky 14 je zřejmé, že **73 % respondentů mělo (nebo bude mít)<sup>14</sup> stálou práci a/nebo plánuje návrat do vzdělávání<sup>15</sup>**. Tento výsledek je statisticky významně častější u osob, které byly podpořeny v projektech ÚP než v krajských projektech.

Tabulka 14: Stálá práce při výstupu z projektu nebo plánovaný návrat do denního vzdělávání, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Má stálou práci a/nebo plánuje návrat do vzdělávání	68	84	73
Nemá ani stálou práci ani neplánuje návrat do vzdělávání	32	16	27
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 109;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,001*

Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet

### 5.3 Další přínosy projektů YEI

Cílem YEI nebylo pouze získání zaměstnání a návrat do vzdělávání. Intervence měla daleko širší záběr, kterým je zvýšení zaměstnatelnosti a motivace mladých uchazečů o zaměstnání pomocí dalších podpůrných aktivit a intenzivní práce s podpořenými osobami. Takzvané měkké přínosy intervence byly zjišťovány oběma typy šetření (kvantitativním i kvalitativním).

Dotazníku P-před/po zjišťoval měkké přínosy pomocí sady výroků, se kterou měli respondenti vyjádřit míru souhlasu. Všechny výroky začínaly shodně: *„díky projektu jsem“*. Výsledky za všechny respondenty jsou uvedeny v tabulce 15. **Nejvíce respondentů (78 %) souhlasilo** (odpovědi *„rozhodně*

<sup>14</sup> Odpovědi *“Ano”* a *“Ne, ale do měsíce do práce nastoupím”*.

<sup>15</sup> Odpovědi *“Určitě ano”* a *“Spíše ano”*.

souhlasím“ a „spíše souhlasím“) s výrokem „*díky projektu jsem se naučil/a lépe hledat práci*“. Naopak nejméně respondentů (55 %) souhlasilo s výrokem „*díky projektu jsem získal/a pracovní praxi*“.

Tabulka 15: Další přínosy projektu – souhlas s výroky, v %

Díky projektu jsem:	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
- se naučil/a lépe hledat práci.	35	43	14	8
- si zvýšil/a své znalosti a dovednosti.	34	40	17	9
- získal/a pracovní praxi.	27	28	23	22
- si finančně přilepšil/a.	19	27	25	29
- si zlepšil/a své finanční vyhlídky do budoucna.	26	42	19	13
- získal/a pracovní návyky a lépe zvládám dodržovat pracovní disciplínu.	20	45	20	15
- se naučil/a lépe pracovat v týmu.	21	46	20	13
- si zvýšil/a celkové sebevědomí.	22	49	19	10
- se více zapojil/a do společnosti.	22	44	22	12

*n = 319*

Zdroj: *dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

V kvalitativním šetření byla pozornost věnována především získaným znalostem a dovednostem, finanční situaci při výstupu z projektu a změně v kvalitě života podpořených osob.

**Účastníci**, především ti, kteří úspěšně absolvovali projekt nebo jej v brzké době absolvují, **se až na výjimky shodně domnívali, že jim aktivity v rámci projektu poskytly řadu nových znalostí i dovedností**. Posun je patrný zvláště u účastníků se základním vzděláním a dále u těch, kteří měli možnost projít svým prvním zaměstnáním. Výsledky kvalitativního šetření poukazují na to, že **k rozvoji znalostí a dovedností u účastníků došlo především v důsledku absolvovaných rekvalifikačních a odborných praxí**. Jak na straně účastníků, tak na straně realizátorů panuje shoda na největší účinnosti těchto aktivit. Rozdíly u dotazovaných účastníků projektů ÚP a účastníků krajských projektů zde nebyly zaznamenány.

Účastníci, kteří hodnotili kladně Motivační kurz (méně sebejistí a zkušenější účastníci), pak často hovořili o získání potřebných dovedností a znalostí, které jim dodávají větší sebevědomí při získávání zaměstnání (životopisy, pohovory, podpis smlouvy atp.). Významným prvkem bylo vůbec vytvoření představy vhodného zaměstnání.

**Účastníci shodně hodnotí projekt jako přínosný zvláště v rozšíření obzorů z hlediska poskytnutých informací, pro nasměrování svého vlastního života a pro objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce.**

Účastníci jako celek měli před vstupem do projektu omezené finanční zdroje. Mezi jejich zdroje příjmu patřily především brigády, příspěvky od rodičů a dávky státní sociální podpory. Třetina účastníků pak bydlela u svých rodičů, kde měli zajištěné základní věci a často neměli pocit nedostatku příjmu atp. V případě, že se účastník osamostatnil, vedlo to ke vzniku výdajů, které účastník dříve neměl. **Nemusí zde proto být na první pohled patrný rozdíl mezi hodnocením finanční situace před a po vstupu do projektu**, přestože došlo však k výrazné kvalitativní změně, a to k finanční

samostatnosti. Zvýšení životního standardu a nároků na samostatnost bylo téma, které se v rozhovorech vyskytovalo často.

**Projekt měl pozitivní dopad na finanční situaci těch účastníků, kteří získali a udrželi si trvalé zaměstnání (32 osob ze 46)<sup>16</sup>.** Finanční dopad vnímají více účastníci, kteří vstoupili do projektu, aby umožnili zaměstnavateli čerpat dotace – zvláště pak u oborů, které jsou z tržního hlediska problematické. Lepší finanční příjem v důsledku poskytnutí dotace zaměstnavateli však vnímají i jiní účastníci, kterým dotované pracovní místo pomohli najít pracovníci projektu.

**O zlepšení kvality života hovořili především lidé, pro něž vstup do projektu znamenal zisk stálého zaměstnání,** a tím i zdroj dostatečné výše finančních prostředků, která kvalitu života ovlivňuje. Nicméně celkově účastníci v zásadě nepociťovali, že by měli v oblasti kvality života významnější problém (provozování koníčků, mezilidské vztahy). V těchto případech účastníci uváděli vytrvale dobrou kvalitu života. Jak již bylo zmíněno výše, někteří respondenti, žijící v době před vstupem do projektu u svých rodičů, se v průběhu realizace projektu osamostatnili, což vnímali jako pozitivní změnu. Obecně je možné říci, že v řadě případů ke změně skutečně došlo, jen je problematické určit, zda k tomu došlo díky účasti v projektu. Podpořené osoby prochází různými životními etapami a působí na ně mnoho dalších faktorů, které pak mohou mít vliv na jejich kvalitu života.

Účast v projektu účastníkům poskytla větší možnosti především z hlediska profesního uplatnění, seberealizace a sociálního začlenění. Mezi změny, o nichž účastníci hovořili, patřilo dospění a získání větší odpovědnosti. Další pozitivní zkušeností bylo zapojení účastníků do nových kolektivů, zvláště pak v případech, kdy se jednalo např. o příslušníky menšin. Některým účastníkům projekt pomohl ukončit období krize a nastartovat období osobního rozvoje a získávání sociálních kontaktů.

---

<sup>16</sup> Jeden účastník, který získal trvalé zaměstnání, hodnotil svou finanční situaci jako horší. Tento účastník dříve pracoval v Německu, kde jsou mzdy vyšší, nicméně v současnosti pracuje v Čechách, což mu více vyhovuje. Je také spokojený, že pracuje v oboru, který jej baví.

## 6 Nabídky zaměstnání, vzdělávání a stáže

Jedním z požadovaných výstupů evaluace projektu Youth Employment Initiative je zhodnocení kvality nabídek, které uchazeči dostali při ukončení účasti v projektu. Jedná se o závazné nabídky zaměstnání, vzdělávání a stáže, přičemž vzhledem k zaměření projektu je nejvyšší důraz kladen právě na nabídky zaměstnání. Nabídka zaměstnání je dle dokumentu *Guidance on Evaluation of the Youth Employment Initiative* vydaného Evropskou komisí definována jako „Dobrovolný, byť podmíněný příslib zaměstnavatele účastníkovi projektu, který jasně dokládá záměr zaměstnavatele sepsat s účastníkem pracovní smlouvu...“.

Hodnocení kvality nabídek (zaměstnání, vzdělávání a stáže) bylo vypracováno na základě dat P-před/po (viz kapitola 4). Tato sada dat se opírá o odpovědi 319 respondentů.

**Nabídku zaměstnání, vzdělávání nebo stáže dostalo celkem 215 respondentů (67 %).** Někteří z nich dostali více typů nabídek najednou, přičemž nabídku zaměstnání dostalo 203 respondentů (64 %), nabídku vzdělávání 35 respondentů (11 %) a nabídku stáže 9 respondentů (3 %). V případě vzdělávání se v 17 případech jednalo o nabídku formálního vzdělávání a ve 12 případech o rekvalifikaci. Vzhledem k velmi nízkému počtu nabídek vzdělávání a stáží, který znemožňuje obecnější statistické zpracování, nemá smysl se těmito kategoriím dále věnovat. Kvalita nabídek a jejich případné sociodemografické podmíněnosti tedy budou hodnoceny pouze u nabídek zaměstnání, a to bez ohledu na to, zda respondent dostal spolu s takovou nabídkou také nabídku vzdělávání či stáže.

### 6.1 Kvalita nabídek zaměstnání

Jak je již uvedeno výše, celkem 64 % respondentů dostalo závaznou nabídku zaměstnání (dále jen nabídku), přičemž 73 % z nich tuto nabídku přijalo.

Z hlediska charakteru nabídek **byl respondentům nejčastěji nabídnut hlavní pracovní poměr (87 % případů)**, zatímco ostatní typy pracovního poměru (DPP, DPČ, OSVČ, případně VPP, SÚPM)<sup>17</sup> byly zastoupeny minimálně. Velice často se jednalo o nabídky poskytující hlavní a jediné zaměstnání, nikoliv přivýdělek; **73 % nabídek bylo na plný/téměř plný úvazek** (35 a více hodin týdně) a dalších 12 % nabídek bylo na 26-34 hodin týdně a pouze 15 % nabídek bylo na 25 a méně hodin týdně. Z hlediska finančního ohodnocení však nabídky nebyly příliš kvalitní; **téměř 50 % nabídek bylo do 15 000 Kč/měsíc a zároveň pouze 14 % nabídek bylo nad 20 000 Kč/měsíc.**

### 6.2 Obdržení nabídky zaměstnání – struktura účastníků

Bližší pohled na osoby, které nabídku zaměstnání obdržely (64 % z 319 respondentů) a které nabídku neobdržely (36 %), nám pomůže vysledovat, zda jsou v jejich sociodemografických charakteristikách statisticky významné rozdíly.

---

<sup>17</sup> DPP: Dohoda o provedení práce, DPČ: Dohoda o pracovní činnosti, OSVČ: Osoba samostatně výdělečně činná, VPP: Veřejně prospěšné práce s podporou ÚP, SÚPM: Společensky účelná pracovní místa s podporou ÚP.



**Skutečnost, zda účastník obdržel, či neobdržel nabídku zaměstnání, není statisticky závislá na jeho vzdělání, věku ani pohlaví. Nesouvisí ani s tím, zda se jedná o sobu se zdravotním postižením (OZP).**

Na základě požadavků Evropské komise bylo potřeba sledovat, do jaké míry souviselo obdržení (a dále také přijetí) nabídky zaměstnání se složením domácnosti, v níž účastník žije. Sledovány byly tři skupiny osob, které se vzájemně mohou prolínat<sup>18</sup>:

- a) Účastník žije v domácnosti, v níž ani jeden člověk nepracuje,
- b) Účastník žije v domácnosti, v níž ani jeden člověk nepracuje a zároveň v ní žijí závislé děti,
- c) Účastník žije v domácnosti, kde je pouze jedna dospělá osoba a závislé děti

Dle výsledků šetření neobdrželi účastníci ani v jedné z výše definovaných skupin nabídku zaměstnání častěji. **Skutečnost, v jaké domácnosti účastník žil, tedy obdržení nabídky zaměstnání nijak pozorovatelně neovlivnila.**

Výsledky ukázaly, že nabídku zaměstnání častěji obdrželi účastníci krajských projektů než projektů ÚP. Zatímco z účastníků krajských projektů ji obdrželo 68 %, mezi účastníky projektů ÚP jich bylo pouze 55 % (p-hodnota = 0,022). Zde je však třeba upozornit na určitou nekonzistenci dat, která se ukázala u odpovědí v dotazníku D-po (vyplňovali účastníci projektů ÚP). Tito účastníci často deklarovali, že nabídku zaměstnání neobdrželi, nicméně zároveň uvedli, že po ukončení účasti v projektu práci měli. Je pravděpodobné, že účastníci projektů ÚP nemusí vnímat rozdíl mezi aktivitami projektu a běžnými aktivitami ÚP, a proto méně často mohou obdržení nabídky zaměstnání dávat do souvislosti s účastí v projektu, případně je možné, že práci získanou přes ÚP ČR nevnímají tak, že dostali nabídku zaměstnání. Podíl nabídek zaměstnání mezi účastníky projektů ÚP je tedy velmi pravděpodobně značně podhodnocen.

**Výsledky šetření ukázaly souvislost mezi tím, zda účastník projektu dostal nabídku zaměstnání a tím, zda byl účastník příslušníkem menšiny. Zatímco z příslušníků menšiny dostalo nabídku 50 %, z ostatních účastníků dostalo nabídku 74 % (p-hodnota = 0,001).** Obdobné výsledky byly zjištěny i pro charakteristiku sociálního vyloučení (osoby sociálně vyloučené obdržely nabídku práce výrazně méně často než ostatní), nicméně mezi charakteristikami „příslušník menšiny“ a „osoba sociálně vyloučená“ je velmi silná korelace<sup>19</sup>.

### **6.3 Přijetí nabídky zaměstnání – struktura účastníků**

V rámci šetření se nesledovalo pouze to, zda a kteří účastníci nabídku zaměstnání obdrželi, ale také to, jaké byly charakteristiky těch, kteří takovou nabídku nakonec přijali, resp. nepřijali.

**Celkem nabídku zaměstnání přijalo 73 % z těch, kteří takovou nabídku dostali. Skutečnost, zda účastník nabídku přijal, není statisticky závislá na jeho vzdělání, věku ani pohlaví. Zároveň se zde neprokázalo, že by se míra přijetí nabídky lišila s ohledem na to, zda účastník absolvoval krajský projekt, nebo projekt ÚP.**

---

<sup>18</sup> Proměnná „alespoň jedna osoba pracuje“ je dostupná pouze pro účastníky krajských projektů.

<sup>19</sup> Charakteristiky „Příslušník menšiny“ a „Osoba sociálně vyloučená“ jsou k dispozici pouze pro účastníky krajských projektů.

**Při podrobnějším pohledu na strukturu domácnosti, v níž účastník žil (viz výše definované skupiny a-c), se neprojevila žádná souvislost. Tedy rozhodnutí účastníka, jestli nabídku přijme, nesouviselo s tím, zda u něj v domácnosti žije, nebo naopak nežije další pracující osoba, případně zda v ní jsou závislé děti. Tento výsledek je překvapivý vzhledem k tomu, že počet osob, které v domácnosti vydělávají a na druhé straně počet osob, které jsou na takovém příjmu závislé, byl považován za jeden z faktorů, který rozhodnutí o přijetí zaměstnání může ovlivnit.**

Rozhodnutí o přijetí nabídky naopak výrazně souviselo s její kvalitou ve smyslu výše úvazku a mzdy. Nejčastěji byly přijímány nabídky na celý/téměř celý úvazek, kdy takovou nabídku přijalo 80 % účastníků. V případech, kdy zaměstnavatel nabízel práci v rozsahu menším než 35 hodin, přijalo nabídku přibližně 55 % osob (p-hodnota = 0,003). Z hlediska finančního ohodnocení byly pochopitelně více přijímány nabídky s vyšší nabízenou mzdou. Zatímco nabídku zaměstnání za alespoň 20 000 Kč/měsíc přijalo 93 % účastníků, tam, kde byla nabídnutá mzda do 20 000 Kč/měsíc, nabídku přijalo pouze 70 % účastníků (p-hodnota = 0,008).

Přijetí nabídky zaměstnání dále souviselo s tím, zda dotyčná osoba byla OZP, či nikoliv. Osoby se zdravotním postižením přijímaly nabídku zaměstnání výrazně méně často (36 %), než osoby bez zdravotního postižení (75 %), (p-hodnota = 0,005).

## 6.4 Odhad indikátoru CR02 – 64200

Indikátor CR02 – 64200 je definován jako počet nezaměstnaných účastníků, kteří po ukončení své účasti dostanou nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovské nebo odborné přípravy. Plošné sledování tohoto indikátoru je integrováno v IS ESF 2014+, nicméně jeho sledování je vzhledem k povaze indikátoru poměrně problematické, neboť jeho hodnota se zjišťuje až po ukončení účasti v projektu, tedy v době, kdy již mnoho účastníků není v kontaktu s realizátory, kteří jsou za jeho evidenci zodpovědní. Z uvedeného důvodu byl dotaz na obdržení nabídky zaměstnání, vzdělávání nebo stáže zařazen do dotazníkového šetření D-před/po. Z výsledků dotazníkového šetření je však zřejmé, že respondenti dotazníkového šetření nemuseli být vždy schopni správně rozlišit, zda obdržená nabídka odpovídá definici indikátoru 64200 (tj. např. zda obdrželi nabídku do 4 týdnů po ukončení jejich účasti v projektu, nebo později, nebo naopak ještě v rámci projektu). Odhadovaná hodnota indikátoru CR02 – 64200 získaná evaluací se tedy může od finální hodnoty tohoto indikátoru získané od příjemců prostřednictvím zpráv o realizaci projektů poměrně výrazně lišit.

Alespoň jednu z uvedených nabídek obdrželo 67 % respondentů. Při detailnějším pohledu se jako charakteristiky, které souvisí s tím, zda účastník nabídku dostal, nebo nedostal, ukázaly proměnné realizátor projektu (krajský projekt vs. Projekt ÚP), příslušnost k menšině a to, zda se dotyčná osoba cítí být sociálně vyloučená (poslední dvě charakteristiky spolu korelují). Žádná z dalších testovaných charakteristik (vzdělání, věk, pohlaví, OZP) tuto souvislost nemá prokázanou.

Pro odhad celkové hodnoty indikátoru byla použita právě rozdílnost četnosti jevu u obou typů realizátorů. Specifické míry obdržení nabídky z dotazníkového šetření byly aplikovány na celkovou velikost základního souboru, odděleně pro krajské projekty a projekty ÚP. Více viz tabulka 16.

Aby bylo možné uvedený postup aplikovat, je třeba uvést aspekty, které toto zobecnění ovlivňují.

- a) Nabídka zaměstnání tvořila cca 95 % všech nabídek, proto tvoří významnou část celého odhadu. Lze očekávat, že nabídku zaměstnání získalo výrazně víc účastníků projektů ÚP než výše uvedených 55 % (viz výše). Podíl respondentů ÚP, kteří deklarovali obdržení nabídky zaměstnání je oproti základnímu souboru podhodnocen. **(Odhad je výrazně nižší než skutečný stav).**
- b) Lze očekávat výběrové zkrácení souboru respondentů P-před/po oproti základnímu souboru. Předpokládáme, že respondenti P-před/po jsou více motivovaní, proto lze předpokládat, že jejich šance na získání nabídky budou vyšší, než je průměr základního souboru. **(Odhad je vyšší než skutečný stav).**
- c) Aspekty a) a b) se vzájemně doplňují, dále tedy nebudou brány v potaz.
- d) Výsledky šetření ukázaly souvislost mezi tím, zda účastník projektu dostal nějakou nabídku a tím, zda byl příslušníkem menšiny. Vzhledem k omezené dostupnosti dat pro respondenty z ÚP ČR však není možné tuto charakteristiku použít pro vážení výsledků.

Tabulka 16: Odhad celkového počtu nabídek mezi nezaměstnanými

ř.		Projekty ÚP	Krajské projekty	Celkem
1	Počet nabídek na 1 nezaměstnaného (dotazníkové šetření)	0,58	0,73	
2	Odhad počtu nezaměstnaných v základním souboru <sup>20</sup>	1924	727	
3	Odhad vyčíslení indikátoru 64200(ř.1 x ř.2)	1120	533	<b>1653</b>

*Zdroj: dotazníkové šetření D-před/po, D-před a D-po (vlastní výpočet, realizátoři projektů)*

Dle výše uvedeného postupu byla odhadnuta hodnota indikátoru CR02 - 64200 na 1653 osob. Je nezbytné upozornit, že se jedná pouze o odhad, který se nemůže interpretovat absolutně, a je třeba jej vnímat v kontextu výše uvedených limitů. Plánovaná cílová hodnota tohoto indikátoru byla 1500, odhad tedy potvrzuje, že cílová hodnota byla splněna a překročena, její absolutní vyčíslení však neznáme.

<sup>20</sup> Odhad byl udělán na základě dat z dotazníkových šetření D-před a D-po, konkrétně sebezařazení respondentů do kategorií ekonomické aktivity.

## 7 Dlouhodobé výsledky projektu

Jedním z cílů této evaluace bylo sledovat a vyhodnotit, do jaké míry se účastníkům projektů YEI změnila situace ve smyslu dlouhodobého zapojení:

- a) na trh práce (dále zaměstnání/OSVČ),
- b) do dalšího vzdělávání, učňovské nebo odborné přípravy (dále vzdělávání),
- c) do pracovní stáže (dále stáž).

V dotazníku D-6m byla pro tyto účely zahrnuta sada otázek zjišťujících, zda respondent 6 měsíců po ukončení účasti v projektu pracoval, a pokud ano, zda mu dle jeho subjektivního pohledu k tomu pomohla účast v projektu (analogicky pro vzdělávání a stáž). Při interpretaci výsledků této části šetření je třeba mít na paměti odlišnou sociodemografickou strukturu respondentů D-6m oproti základnímu souboru. Vzhledem k typu rozdílů (respondenti D-6m jsou starší a vzdělanější) a popisovaným vnitřním zákonitostem („úspěšnější“ v uplatnění na pracovním trhu jsou právě starší a vzdělanější osoby) **je třeba uvedené výsledky považovat za nadhodnocené**. V detailu však poskytují cennou a reálnou informaci o struktuře „úspěšných“ účastníků.

**Šetření ukázalo, že 6 měsíců po ukončení účasti v projektu bylo buď zaměstnáno, ve vzdělávání nebo na pracovní stáži 85 %<sup>21</sup> respondentů, přičemž výsledky se nelišily s ohledem na věk, pohlaví, ani to, zda se jednalo o projekt ÚP, či krajský projekt. Naopak se potvrdilo, že výsledek souvisel s úrovní dosaženého vzdělání; respondenti s vyšším vzděláním byli častěji zapojeni alespoň do jedné ze sledovaných aktivit (mezi osobami se ZŠ to bylo 72 %, mezi SŠ to bylo 86 % a mezi VŠ dokonce 91 %, p-hodnota = 0,005).**

### 7.1 Zaměstnání/OSVČ

**Celkem 80 % respondentů bylo po půl roce od výstupu z projektu zaměstnaných/OSVČ (samostatně, nebo v kombinaci se vzděláváním či stáží). Dále byly provedena analýza charakteristik, které by mohly s úspěšností na trhu práce souviset.**

**Častěji pracovaly osoby, které žily v domácnosti s další zaměstnanou osobou (82 %) než ty, které další zaměstnanou osobu v domácnosti neměly (62 %), (p-hodnota = 0,002). Dále častěji pracovali ti, kteří měli vyšší vzdělání. Mezi osobami se ZŠ jich bylo 64 %, mezi středoškoly 81 % a mezi vysokoškoly 89 % (p-hodnota = 0,0001). Zaměstnání/OSVČ 6 měsíců po projektu také souviselo s věkem, práci měli častěji ti, kteří byli starší. Ve věkové skupině 15-19 let jich bylo 58 %, ve věku 20-24 let 80 % a ve věku 25-29 let 82 % (p-hodnota = 0,043). Z hlediska realizátora projektu měli častěji práci osoby podpořené projekty ÚP (82 %) než osoby podpořené krajskými projekty (73 %), (p-hodnota = 0,036).**

V subjektivním hodnocení uvedlo **51 % dotazovaných, že za získání zaměstnání/OSVČ vděčí účasti v projektu YEI**. Neprokázala se zde však vazba na věk, pohlaví, ani vzdělání.

---

<sup>21</sup> Uvedená souhrnná informace je nadhodnocena.

## 7.2 Vzdělávání

Celkem 12 % účastníků se půl roku po ukončení účasti v projektu účastnilo nějaké formy vzdělávání.

**Do vzdělávání byli častěji zapojeni ti, kteří měli v domácnosti alespoň jednu zaměstnanou osobu (13 %), než ti, kteří žádnou další zaměstnanou osobu v domácnosti neměli (2 %),** (p-hodnota = 0,034). **Dále byli do vzdělávání častěji zapojeni ti, kteří se účastnili některého z krajských projektů (18 %), oproti těm kteří absolvovali jeden z projektů ÚP (10 %),** (p-hodnota = 0,018). Úroveň dokončeného vzdělání ani věk respondentů se neprokázal jako charakteristika, která by s účastí na vzdělávání souvisela.

V subjektivním hodnocení uvedlo **50 % dotazovaných, že za další zapojení do vzdělávání vděčí účasti v projektu YEI.** Nejčastěji přičítali návrat do vzdělávání účasti v projektu účastníci ve věku 15-19 let, z nichž to bylo celých 80 %, mezi účastníky ve věku 20-24 let, resp. 25-29 let přičítalo návrat do vzdělávání účasti v projektu YEI 42 %, resp. 52 % (p-hodnota = 0,002). Dále se prokázala vazba na úroveň dosaženého vzdělání, kdy lidé s nižším dosaženým vzděláním častěji přičítali návrat do vzdělávání účasti v projektu. Mezi osobami se ZŠ to bylo 55 %, mezi středoškoláky 52 % a mezi vysokoškoláky 38 % (p-hodnota = 0,003).

## 7.3 Stáž

Pracovní stáže se 6 měsíců po ukončení účasti v projektu účastnilo pouze 9 osob. 5 z nich považovalo zapojení do stáže za výsledek projektu, nicméně je tento počet osob tak malý, že další hodnocení není možné.

## 8 Hospodárnost

Následující část se věnuje finančnímu aspektu projektů YEI. Zhodnocení úměrnosti výše nákladů na dosažení cílů YEI je možné na základě porovnání nákladů s obdobnými intervencemi. Pro tyto potřeby byly vybrány projekty Záruk pro mladé, které spadají pod program Záruky pro mládež (The Youth Guarantee<sup>22</sup>) a tvoří tak společně s YEI balíček opatření, kterými se EU snaží bojovat proti nezaměstnanosti mladých lidí. Celkem jedenáct projektů Záruk pro mladé realizuje ÚP ČR ve vybraných regionech prostřednictvím svých krajských poboček napříč celou Českou republikou. Výzva 03\_15\_004 Záruky pro mladé byla vyhlášena 8. 6. 2015 a aktuálně bylo schváleno prodloužení realizovaných projektů v rámci této výzvy do roku 2020.

Záruky pro mladé sdílí cíle YEI. Cílem je poskytnout komplexní podporu prostřednictvím dílčích aktivit jako jsou poradenské činnosti, rekvalifikace, práce na zkoušku či odborné praxe. U YEI by se mělo jednat o intenzivnější pomoc, kterou Evropská komise směřuje do regionů nejvíce postižených nezaměstnaností mladých lidí.

Hospodárnost projektů YEI byla sledována pomocí vynaložených finančních prostředků na jednoho účastníka za jednotlivé projekty. Částka vychází z dat, které jsou evidovány v rámci pravidelných monitorovacích zpráv, kde je mimo jiné vykazován indikátor 60 000 Celkový počet účastníků. Dalším zdrojem potřebným ke stanovení vynaložených finančních prostředků na jednoho účastníka jsou Žádosti o platbu<sup>23</sup> předkládané za každý projekt za konečný den posledního monitorovacího období. Monitorovací období pro jednotlivé projekty se nepatrně liší<sup>24</sup>, avšak data považujeme za porovnatelná. Monitorovací indikátory s uskutečněnými výdaji (Žádost o platbu) jsou v rámci jednoho projektu vykazovány vždy ke stejnému období, přesto je nutné mít tuto skutečnost v patrnosti. Průměrně vynaložené finanční prostředky na jednoho účastníka jsou pak podílem celkových uskutečněných výdajů s celkovým počtem podpořených osob za dané období a projekt. V tabulce 17 je přehled průměrně vynaložených finančních prostředků na jednoho účastníka s počty podpořených osob a vykázaných žádostí o platbu za jednotlivé projekty YEI a Záruk pro mladé.

---

<sup>22</sup> Více informací o programu Záruky pro mládež zde: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079>

<sup>23</sup> Žádost o platbu příjemce dotace předkládá vyúčtování uskutečněných výdajů za účelem jejich proplacení.

<sup>24</sup> Poslední monitorovací období jednotlivých projektů proběhlo v rozmezí měsíců květen 2018 – říjen 2018, z toho 5 projektů v květnu, 4 projekty v červnu, 5 projektů v červenci, 1 projekt v srpnu a 1 projekt v říjnu.

Tabulka 17: Vynaložené finanční prostředky v Kč na jednoho účastníka, v Kč

Projekty	Počet podpořených osob	Žádost o platbu (v Kč)	Vynaložené finanční prostředky na jednoho účastníka (v tis. Kč)
Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Karlovarském kraji	376	67 189 786,82	178,7
Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Ústeckém kraji	2530	351 380 913,06	138,9
Nestůj a pojd' II.	273	29 487 081,48	108
Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínska a Šluknovského výběžku - CESTA	179	14 550 676,63	81,3
Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji - TRANSFER	585	70 508 994,60	120,5
Záruky pro mladé v Jihomoravském kraji	631	104 134 297,33	165
Záruky pro mladé v Jihočeském kraji	223	21 263 642,20	95,4
Záruky pro mladé v Královéhradeckém kraji	177	32 614 603,52	184,3
Záruky pro mladé na Vysočině	260	31 007 155,24	119,3
Záruky pro mladé v Libereckém kraji	401	21 038 145,03	52, 5
Záruky pro mladé v Olomouckém kraji	321	53 549 011,12	166,8
Záruky pro mladé v Moravskoslezském kraji	487	73 186 951,82	150,3
Záruky pro mladé v Pardubickém kraji	311	34 557 395,82	111,1
Záruky pro mladé v Plzeňském kraji	342	24 769 487,70	72,4
Záruky pro mladé ve Středočeském kraji	598	79 587 748,00	133,1
Záruky pro mladé ve Zlínském kraji	258	38 603 667,05	149,6

Zdroj: Monitorovací zprávy projektů YEI a Záruk pro mladé, ŽoP projektů YEI a Záruk pro mladé

Z tabulky 17 je patrné, že náklady vynaložené na projekty YEI jsou přibližně shodné s náklady v projektech v rámci výzvy Záruky pro mladé. Diference průměrných nákladů na jednoho účastníka mezi jednotlivými projekty je způsobena individuálním přístupem a rozdílným nastavením projektů, kdy projekty realizované ÚP ČR výrazně více podporují dotovaná pracovní místa. To souvisí s reflexí individuálních potřeb konkrétních klientů.

Podrobné zkoumání nákladů na jednoho účastníka bude podnětem pro další analýzu v rámci závěrečné evaluační zprávy YEI. Pro vyhodnocování hospodárnosti těchto projektů budou využita data z ÚP ČR a informačního systému ESF 2014+, jejichž prostřednictvím budeme sledovat rozsah podpory u všech absolventů těchto projektů.

Na úrovni projektů YEI je možné sledovat rozdíly mezi projekty ÚP a krajskými projekty. **Projekty ÚP mají v porovnání s krajskými projekty vyšší náklady na jednoho účastníka. To je však způsobeno především odlišným nastavením projektů. Závisí na délce jednotlivých aktivit, mzdovém příspěvku na dotovaná pracovní místa, počtu podpořených osob ve finančně náročnějších aktivitách apod. Z dotazníkového šetření vyplývá, že v projektech ÚP se podpořené osoby častěji zúčastnily aktivity dotované zaměstnání než v projektech realizovaných kraji<sup>25</sup>, viz tabulka 18.** Tento rozdíl je statisticky významný. **A právě aktivita dotované zaměstnání je v souvislosti s vynaloženými mzdovými příspěvky finančně náročnější.**

Tabulka 18: Zapojení do aktivity dotované zaměstnání, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Ano	46	58	50
Ne	54	42	50
Celkem	100	100	100

$n$  (kraje)= 210,  $n$  (ÚP)= 109;  $\chi^2$ :  $p$ -hodnota = 0,049

Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet

Další, na finanční prostředky objemnější aktivita, která byla zařazena do všech projektů YEI, je rekvalifikace. U této aktivity se však statisticky nepotvrdily rozdíly dle typu realizátora projektu (viz tabulka 19).

Tabulka 19: Zapojení do aktivity rekvalifikace, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Ano	36	28	33
Ne	64	72	67
Celkem	100	100	100

$n$  (kraje)= 210,  $n$  (ÚP)= 109;  $\chi^2$ :  $p$ -hodnota = 0,14

Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet

<sup>25</sup> U projektu Iniciativa pro mladé v Karlovarském kraji je však četnost výskytu této aktivity nadhodnocena. Aktivita Odborné praxe pro mladé do 30 ti let byla v tomto projektu zařazena pod klíčovou aktivitu Podpora pracovních návyků a zprostředkování zaměstnání, která obsahuje také aktivitu Práce na zkoušku. Práce na zkoušku má formu částečného úvazku s trváním nejdéle 3 měsíce.



U ostatních aktiv jako je např. individuální a skupinové poradenství, podpora OSVČ, pracovní veletrhy by bylo zavádějící porovnávat četnost výskytu, protože realizace těchto aktivit se může mezi jednotlivými projekty značně lišit, přestože typově jsou si podobné. Náklady na tyto aktivity navíc nebudou natolik významné v celkových nákladech na podpořené osoby.

Odlišnosti v nastavení projektů a v realizaci projektových aktivit se odráží také v tom, jak podpořené osoby hodnotí míru individuálního přístupu napříč projekty. Mezi respondenty jsou výrazné odlišnosti v hodnocení individuálního přístupu<sup>26</sup> v projektech. **Osoby podpořené v krajských projektech jsou výrazně častěji s mírou individuálního přístupu spokojeni, viz tabulka 20. Tento rozdíl je statisticky signifikantní.**

Tabulka 20 Spokojenost s mírou individuálního přístupu, v %

	Kraje	ÚP	Celkem
Určitě ano	82	38	67
Spíše ano	16	36	23
Částečně	1	20	8
Spíše ne	0	4	1
Určitě ne	0	3	1
Celkem	100	100	100

*n (kraje)= 210, n (ÚP)= 109;  $\chi^2$ : p-hodnota = 0,000*

*Zdroj: dotazníkové šetření P-před/po, vlastní výpočet*

<sup>26</sup> Znění otázky: „Byl/a jste spokojen/a s mírou individuálního přístupu v projektu?“

## 9 Závěr a doporučení

V referenčním období (XI/2015 – X/2018) bylo ve všech projektech YEI podpořeno celkem 4375 osob. V projektech ÚP bylo podpořeno více osob než v krajských projektech, přičemž výsledky analýzy ukázaly, že CS krajských projektů a projektů ÚP se mezi sebou výrazně lišily. Do krajských projektů byla zapojována různorodější skupina účastníků, přičemž projekty byly více zaměřené na osoby mající horší pozici na trhu práce. Obecně lze říci, že krajské projekty více cílily na osoby, které jsou mladší, mají nižší vzdělání a jsou častěji příslušníky národnostní menšiny. Jedná se tedy o tu část CS, která je celkově hůř dostupná a zároveň má větší problémy s uplatnitelností na trhu práce. Oproti tomu se v projektech ÚP více objevovali vzdělanější lidé, čerství absolventi, osoby s pracovní zkušeností, krátkodobě nezaměstnaní. Obecně byla v rámci evaluace jako problematická definována podskupina nejmladších účastníků (do 22 let). Tato skupina se od té starších lišila tím, že se jedná o lidi, kteří žijí u rodičů, nemusí si sami hradit existenční náklady, nemají vyživovací povinnost na děti; méně si tak uvědomují potřebu stálého zaměstnání a více mezi nimi migrují.

Evaluace ukázala, že při náboru osob do projektu docházelo k nepochopení vstupních informací o projektu. Někteří účastníci projektů ÚP měli pocit, že účast v projektu je povinná, a do projektu dle jejich mínění vstupovaly nedobrovolně. Do projektů vstupovaly také osoby, které si již zaměstnavatele našly a vstupovaly do projektu s již potenciálně předjednaným pracovním místem. Vzhledem k jejich účasti v projektu docházelo k prohloubení jejich odborných znalostí potřebných k výkonu konkrétní pracovní pozice. Odborné praxi mohly v případě potřeby předcházet rekvalifikace. Součástí přípravy na Odbornou praxi bylo také podle potřeby absolvování poradenské činnosti (skupinového i individuálního charakteru) účastníka projektu. Předjednané dotované místo byla možnost, jak získat praxi v oboru, o který měla podpořená osoba největší zájem a zároveň mít adekvátní finanční ohodnocení.

Celkově mělo při výstupu z projektu práci 56 % respondentů, přičemž účastníci krajských projektů byli v tomto ohledu méně úspěšní. Zároveň však právě do krajských projektů častěji vstupovaly osoby ekonomicky neaktivní, u kterých může být umístění na trh práce obtížnější a jako pozitivní výsledek může být vnímána již jejich aktivizace. Dále v projektech ÚP podpořené osoby častěji absolvovaly aktivitu dotované zaměstnání, která už sama o sobě znamená umístění podpořené osoby na trh práce. Práci při výstupu z projektu měly častěji osoby s vyšším vzděláním. Podobné závěry jsou i v otázce subjektivního vnímání užitečnosti projektu při hledání zaměstnání, kde přibližně polovina účastníků deklarovala, že jim účast v projektu pomohla, přičemž účastníci krajských projektů toto hodnotili ještě kladněji. Jedním z cílů iniciativy YEI byla rovněž aktivizace účastníků k návratu do vzdělávání. Výsledky šetření ukázaly, že 10 % účastníků návrat do vzdělávání určitě plánuje (další 3 % spíše plánuje). Jako pozitivní výstup lze označit, že 78 % účastníků se díky projektu naučilo lépe hledat práci, dále většina účastníků potvrdila, že v rámci projektu získali řadu nových znalostí a dovedností. Účastníci shodně hodnotili projekt jako přínosný zvláště v rozšíření obzorů díky získaným poznatkům a informacím, pro nasměrování svého vlastního života a pro objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce. Ti lidé, kteří si díky projektu našli stálé zaměstnání, dále uvedli, že se jim zlepšila kvalita života.

Součástí evaluace bylo také hodnocení nabídek zaměstnání, které účastníci po skončení projektu dostali. Souhrnně lze říci, že nabídnutá zaměstnání byla kvalitní z hlediska typu pracovní smlouvy

(hlavní pracovní poměr tvořil 87 %) a délky úvazku (73 % nabídek bylo na plný/téměř plný úvazek). Z hlediska finančního ohodnocení však nabídky nebyly příliš kvalitní, pouze 14 % nabídek bylo nad 20 000 Kč/měsíčně. Nabídky získávali účastníci bez ohledu na své vzdělání, věk a pohlaví. Prokázalo se však, že příslušníci menšin obdrželi nabídky zaměstnání výrazně méně (50 %, oproti 74 % u zbylé populace). Tři čtvrtiny účastníků, kteří obdrželi nabídku zaměstnání, ji přijali. Rozhodnutí o přijetí nabídky výrazně souviselo s její kvalitou ve smyslu výše úvazku a mzdy. Naopak se neprokázalo, že by pravděpodobnost přijetí nabídky souvisela s jakoukoliv sociodemografickou charakteristikou účastníka, dokonce ani s tím, zda dotyčná osoba žila v domácnosti s pracující osobou či nikoliv, nebo zda v domácnosti byly závislé děti. Tento výsledek je překvapivý vzhledem k tomu, že počet osob, které v domácnosti vydělávají a na druhé straně počet osob, které jsou na takovém příjmu závislé, byl považován za jeden z faktorů, který rozhodnutí o přijetí zaměstnání může ovlivnit.

V rámci evaluace se také sledovaly dlouhodobé výsledky podpořených osob, především jejich zapojení na trh práce. Vzhledem k omezené reprezentativnosti výběrového souboru, u něž tato část šetření proběhla, je však potřeba považovat souhrnné výsledky této části za nadhodnocené. Tito respondenti byli oproti základnímu souboru starší a vzdělanější. V detailu však výsledky poskytují cennou a reálnou informaci o struktuře „úspěšných“ účastníků.

Souhrnná informace o podílu osob, které měly 6 měsíců po ukončení projektu zaměstnání (případně byly ve vzdělávání nebo na pracovní stáži) nemá vypovídací hodnotu. V detailním pohledu však šetření potvrdilo, že se výsledky nelišily s ohledem na věk, pohlaví, ani to, zda se jednalo o projekt ÚP, či krajský projekt. Naopak se potvrdilo, že výsledek souvisel s úrovní dosaženého vzdělání; respondenti s vyšším vzděláním byli častěji zapojeni alespoň do jedné ze sledovaných aktivit. V této části šetření se podařilo identifikovat několik faktorů, které souvisí s tím, zda daná osoba pracuje, či nikoliv. Častěji pracovaly osoby, které žily v domácnosti s další zaměstnanou osobou (82 %) než ty, které další zaměstnanou osobu v domácnosti neměly (62 %). Dále častěji pracovali ti, kteří měli vyšší vzdělání, nebo byli starší. Z hlediska realizátora projektu měli častěji práci osoby podpořené projekty ÚP (82 %) než osoby podpořené krajskými projekty (73 %). Polovina z těch, kteří 6 měsíců po ukončení projektu pracovali, se domnívá, že práci získali díky projektu YEI.

Při pohledu na finanční rozpočty projektů YEI stojí za zmínku, že náklady vynaložené na projekty YEI byly přibližně shodné s náklady v projektech v rámci výzvy Záruky pro mladé. Záruky pro mladé jsou projekty s obdobnými aktivitami a stejně definovanou CS, které byly realizovány v jiných regionech ČR.

Na základě analýzy v rámci průběžné evaluační zprávy lze realizaci projektů celkově hodnotit jako úspěšnou. Nicméně doporučujeme se zaměřit na několik problematických aspektů, které jsou uvedeny níže.

#### *1) Posílit informování uchazeče na vstupní informační schůzce*

Doporučujeme posílit komunikaci s účastníkem zejména při vstupu do projektu a důkladně mu vysvětlit pravidla a podmínky projektu (výběr rekvalifikace, výběr zaměstnavatele apod.) s ohledem na všechny možnosti, které lze v rámci projektu využít (např. proplácení cestovného). Díky těmto informacím bude mít uchazeč reálnou představu o času a nákladech, které bude muset v rámci projektu vynaložit. Formu sdělení je potřeba přizpůsobit charakteru cílové skupiny.

## *2) Více individualizovaná podpora a zaměření na složitější CS*

Podle zjištění docházelo k tzv. efektu mrtvé váhy, neboť do projektů vstupovali i ti, kteří by si zaměstnání pravděpodobně mohli najít sami a nevnímali bariéry pro uplatnění na trhu práce. Na druhou stranu byla také identifikována skupina osob, která očekávala pomoc od pracovníků projektu. Jednalo se o osoby, které jsou mladší, mají nižší vzdělání, o samoživitele nebo o osoby, které jsou častěji příslušníky národnostní menšiny. Jedná se tedy o tu část CS, která je celkově hůř dostupná a zároveň má větší problémy s uplatnitelností na trhu práce. Ukazuje se, že u této skupiny osob je potřeba řešit nejen bariéry jako takové, ale rovněž i přidružené problémy, mezi které patří např. nízká motivace k práci účastníka v celé rodině. Je třeba vytvořit prostor v rámci projektů pro řešení přidružených problémů a vytvořit doprovodná opatření tak, aby bylo možné řešit složité sociální situace komplexním způsobem (např. u účastníků postižených bezdomovectvím zajistit spolupráci s azylovým domem, u mladistvých rozvinout práci s rodinou). U krajských projektů se při náboru klientů i další práce s nimi ukázali jako stěžejní terénní pracovníci.

Doporučujeme provést ve spolupráci s realizátory projektů, kteří jsou v kontaktu s cílovou skupinou a kteří mají znalosti o konkrétních problémech účastníků, analýzu potřeb podskupin cílové skupiny. Podporu směřovat co nejvíce individuálně a ideálně se zaměřit na složitější CS. Dále doporučujeme využívat terénní pracovníky pro komunikaci s potenciálními účastníky projektů a posílit jejich vazbu na projekt. Především pak ve vyloučených lokalitách. Vzhledem k různorodosti účastníků projektu se rovněž jeví jako žádoucí, aby byla podporována a dále posilována role osobních poradců, kteří mohou účastníky motivovat, nasměrovat na vhodné vzdělávací aktivity a provést je procesem účasti v projektu.

## *3) Zlepšit koordinaci mezi ÚP ČR a kraji*

CS krajských projektů i projektů ÚP se částečně překrývaly, což je dáno samotným nastavením CS v rámci YEI, které v kombinaci se současně rekordně nízkou nezaměstnaností vytváří (potenciální) konkurenční tlak mezi projekty. Pro zajištění efektivního náboru cílové skupiny do projektů by bylo vhodné zajistit lepší přenos informací mezi ÚP ČR a kraji a podpořit tak efektivní komunikaci. V tomto směru by bylo vhodné systémově zajistit lepší vzájemné předávání informací mezi ÚP ČR a kraji formou pracovních setkání, kde by se protistrany vzájemně informovaly o své činnosti a obsahu a náplni jednotlivých projektů.

## *4) Zachovat a případně rozvinout Odborné praxe a Rekvalifikace*

Jak na straně účastníků, tak na straně realizátorů panuje shoda na největší účinnosti těchto aktivit, jež přináší účastníkům požadované znalosti a dovednosti. Z tohoto hlediska je doporučováno zachovat tyto klíčové aktivity a případně se soustředit na jejich vylepšení, ať už formou zapojení dalších významných zaměstnavatelů či kvalitních lektorů.

## 10 Seznam použitých zdrojů

*Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI)*. 2017 [online]. Ec.europa.eu [cit. 7.12.2018]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=cs>)

*Eurostat: Unemployment by sex and age (une\_rt\_a)*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 3.12.2018]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/une\\_rt\\_a](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/une_rt_a)

*Eurostat: Youth unemployment rate by sex and NUTS 2 regions (yth\_empl\_110)*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 3.12.2018]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=yth\\_empl\\_110](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=yth_empl_110)

*Evaluace iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR*. Oddělení evaluací MPSV. Praha 2015

*Guidance on evaluation of the youth employment initiative*. Evropská komise. 2015

*Kvalitativní šetření projektů YEI - závěrečná zpráva*. INESAN, s.r.o. Praha 2018

*Výzvy k předkládání žádostí o podporu*. 2015 [online]. Esfcr.cz [cit. 5.12.2018]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/804166/Text+v%C3%BDzvy+%C4%8D.+116+OPZ/f31c4887-3a16-49b2-a286-49c923271963> a <https://www.esfcr.cz/documents/21802/801128/Text+v%C3%BDzvy+%C4%8D.+003+OPZ/7fbe8beb-7b76-48e5-a096-f25d7670e599>

*Nezaměstnanost a neaktivita mladých lidí ve věku 15 až 24 let*. 2017 [online]. Czso.cz [cit. 5.12.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/nezamestnanost-a-neaktivita-mladych-lidi-ve-veku-15-az-24-let>